

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climat

132
Anul 14
decembrie 2020

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Revista „Climate literare” este o lucrare plăcută lui Dumnezeu. De aceea îți urează, Cititorule, oriunde te-ai afla, în spiritul Sărbătorilor un An Nou care să îți aducă tot ce e mai bun, mai curat și mai frumos pe lume.
Pace ție și La Mulți Ani!

CUPRINS

Nicolae Labiş/ Zurgălăul...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului(51)...4
Elena Buică/ Spiritul sfânt al Crăciunului...6
Daniela Achim-Harabagiu/ Recenzia unei cărți....7
George Roca/ De vorba cu Adrian Munteanu...9
George Piteş/ Poezie...11
Anton Găgiu/ „Spion la mine acasă”...12
Ion Iancu Vale/ Recurs la hotărâre...13
Ştefania Oproescu/ Ceausescu printre noi?...14
Constantin Stancu/ Sub fulgere albastre...15
Georgeta Resteman/ Poezii...18
George Petrovai/ Perenitatea si actualitatea voltairianismului...19
ITHACA/ Colaj liric...20
Andrei Erbiceanu/ „Acelaşi veac, acelaşi leat”...21
George Ovidiu Dinica/ Vorbind...cu Prof. Daniel Ionită...22
Hedi Simon/ Unde trăeşte Dumnezeu?...24
Corin Bianu/ Marea muta mutată în rural...25
Raul Anchel/ „EMIL”...27
Corina Ligia Pătraşcu/ Edelweis- poem-...29
Mioara Bahna/ Ghe Andrei Neagu „Tristetea lui Dumnezeu” ...30
Germain Droogenbroodt/ Intelepciunea cuvintelor nerostite...31
Ultimile dorinte ale unor oameni care au marcat istoria lumii...32
Julia Henriette Kakucs/ O frântură de paradis...34
Sebastian Drăgan/ Unde eşti, Românie rotundă?...34
Cristian Petru Bălan/ O călătorie imaginară care ne atrage...35
Melania Rusu Caragioiu/ Poezii-Sărbători în lumină...37
Livia Ciupercă/ Memorialistul Ioan Grigorescu/ 38

**Cu ocazia
Sărbătorilor de Iarnă şi
a Anului Nou revista
Climate Literare, urează
tuturor colaboratorilor
şi cititorilor săi
Sărbători fericite cu
sănătate bucurii şi
împliniri. La Mulţi Ani !**

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIŞTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacţii asociate - România:

Bacău, Bistriţa, Braşov, Cluj-Napoca, Bucureşti, dev,
Focşani, Iaşi, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olăneşti, Dragnea, Ploieşti.

Alte ţări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveţia, Franţa, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălaşa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoş Niculescu, Djamel Mahmud, Menuţ Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureşan, Ştefan Lucian Mureşanu, Florin Vărlan Neamţu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluţiu Sonnenberg, Al. Florin Ţene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Muşetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparţine exclusiv semnatarilor

Redactor şef: Ion Iancu Vale

Redactor şef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacţional: Anton Găgiu, Florea Turiac, Gabriel Mihalache, George Piteş, Vasile Didoacă Dojana, Grigore Grigore, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu

Fondatori:

**Ion Iancu Vale
Mircea Cotârţă
Sebastian Drăgan**

Revistă editată de Societatea Culturală şi Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgovişte ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Zurgălăul

Nicolae LABIȘ

Fulgi uriași deasupra țării cad,
Pe băragane vânturile țipă,
Somn neclintit de iarbă și de brad
Învăluiește munții sub aripă.
Cu clinchete zglobii din dunga văii
Răsună zurgălăii argintii;
S-apropie de geamuri zurgălăii
Certându-se cu glasuri de copii.
Întregi, întinderile țării mele
De sunete voioase se cuprind
Și împletește glasuri subțirele
Acest șagalnic, așteptat colind...

Târziu, când zarea-n zori sticlea brumată,
Un zurgălău mai răsună stingher;
Poate-un copil întârziat de ceață
Și-mpleticit printre nămeți, prin ger;
Suna c-o nefirească dăruire,
Împrăștiindu-și clinchetele-n stol...
Pălind, cuprins de-o veche amintire,
Am stat cu ochii duși pe geam, în gol.

... Eram firav, parcă bătut de vânt,
Iar tata dus în marșul surd, de chin,
Poate-n tranșeu, ori poate în mormânt,
Oricum departe, în pământ străin.
De groaza avioanelor, prin sate,
S-au tras peste ferestre foi de cort.
Orbeau ferestrele întunecate
Ca într-un sat de multă vreme mort.

O cetină c-un fir de lumânare
Și c-o mărgică smulsă din suman
Vestea că, pe vântoase reci, călare,
Din viața noastră-a mai trecut un an.
Zăvozii nu lătrau în bătătură,
Ci scheunau cu vântul pe sub uși.
Flăcăii nu mai ajungeau să ure
Pe la ferești, de unde erau duși.

Plutea încremenită o tăcere...
Nici urători, nici câini, nimic, pustiu,
Când, deodată, ca o adiere,

Cu glas scâncit, tremurător și viu,
S-a auzit un zurgălău cum sună
Îndepărtat, cum sună subțirel,
De parcă nopții ar fi vrut să-i spună
Durerile știute doar de el.

Se auzea de undeva, din vale,
Și vântul îneca în răbufniri,
Parcă plângea încet metalul, moale,
În palmele-nghețate și subțiri.
Și mama sta așa cu fața udă,
Cu gândul dus la tata, ascultând
De unde-i el, nu poate să audă
Și poate nu va auzi nicicând,
Că poate-acolo, în această clipă,
Învăluită-n viscol uriaș,
Vreo pasăre de noapte, rece, țipă
Lângă bocancii aspri de ostaș...

Am ascultat până spre dimineață
Cu fruntea rezemată de ușor
Și mama și-a dus palmele la față
Și mi-a părut că râde-ncetișor.
Îl auzeam la geamuri și la ușă,
Afară, undeva în infinit...
Cutremurat de friguri și de tusă,
În clinchetele lui am adormit.

.....
E Anul Nou. Știam noi ce mâine fi-va
Și ce-o să mai aducă anul nou?
Un zurgălău stingher din nou porni-va
Prin sate durerosul lui ecou?

Voi, oameni ai pământului, uitarea
S-a așternut pe sânge, scrum și fier?
N-ați cunoscut ce-nseamnă așteptarea
Și ce înseamnă-un zurgălău stingher?

- Am cunoscut cu toți durerea ce e.
Avem la masă câte-un scaun gol.
Să n-aibă somn și-n tihnă să nu steie
Ei, alchimiștii noului pârjol!

Nicicând noi nu vom îngrășa ogoare
Așa cum ei ne văd în visul lor;
Prin bălării de foc, nimicitoare,
Sub pălării de foc, nimicitor.

Sculați, voi, boieri mari, s-arată zorii,
Voci tragice pe vânturi se aprind.
Treziți-vă, vă vin colindătorii,
Acuzatorii, asprul lor colind.

În căutarea adevărului (50). Nimic fără Dumnezeu

„Fără Dumnezeu nu există scop, valoare sau sens în lume”

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

În România anului 2020, an în care planeta Pământ este în totalitate sub pandemia virusului SARS-COV-2, cantități enorme de ură s-au revărsat asupra Bisericii Ortodoxe Române. Nu vorbesc numai despre mass-media care, într-un stat democratic, liber, penalizează derapajele omenești ale unora, inerente oricărui sistem, ci de cetățeni cu funcții înalte în acest stat, de jurnaliști și formatori de opinie. Nu despre jurnaliști onești sau cetățeni sinceri e vorba, ci despre altceva, despre ura mocnită pe care o simți. Poți să te faci că nu o vezi, dar e acolo. E ciocnirea dintre profan și sacru, dintre credința în Dumnezeu și neputința de a ieși din sclavia materialismului. Cine a adus virusul? Omul lacom în nesăbuintă sa ca să stăpânească totul. Cine a împrăștiat virusul ucigător? Tot omul lacom după plăcerile sale. Cine omoară omul răpus de virus? Cum cine? Tot omul lacom, care în loc să creeze condiții bune de spitalizare și tratament, investește în arme de distrugere în masă, în stadioane gigantice, în autostrăzi inutile și în multe bunuri materiale. Nu Dumnezeu a adus virusul și l-a împrăștiat prin credincioșii în El. Bineînțeles că totul se face cu știința lui Dumnezeu ca să ne deschidă ochii, inima și mintea. Nu biserica este vinovată de milioanele de morți de pe planetă. La noi, în România, se caută un țap ispășitor pentru miile de morți de Sars-Cov-2 și s-a găsit în Biserica Ortodoxă. Ea este singura instituție care a respectat ordinele date de guvernul României în starea de urgență și pe tot parcursul pandemiei. Guvernul și mass media nu atacă pe cei care au încălcat și încălcă în mod repetat ordinele date. Închid ochii când vine vorba de trimiterea de „sclavi (muncitori, servitori și slugi)” către imperiul capitalist și revenirea acestora chipurile „acasă” ca să petreacă în familie. Guvernul a închis bisericile și a persecutat preoții și enoriașii pentru opiniile lor și au atentat la drepturile credincioșilor. În schimb au făcut propagande electorale și petreceri deșănțate pentru cele două alegeri (locale și parlamentare) care au avut loc în an de pandemie. Nu păcatele oamenilor sunt

luate în „căutarea puștii”, ci ideea că Dumnezeu există și acest lucru îi deranjează. Nu e combătut răul, nici propusă virtutea, ci e combătut divinul și impus nimicul. Pe mai marii țării îi deranjează mersul creștinilor la biserică și la locurile sfinte pentru ei. Îi deranjează valorile morale creștine pe care Biserica le conține de peste două mii de ani. A te ruga, a face cruce și a te împărtăși sunt acte de curaj social, care te coboară în ochii multora un retrograd. Ești catalogat un om fără prea multă știință, care nu te „închini” noilor cuceriri științifice care te înrobesc pe vecie. Nu revigorarea Bisericii e scopul, ci distrugerea ei. Aceasta e lumea în care omul credincios trebuie să rămână credincios. **E un act de martiraj.** A crede în Dumnezeu, într-o lume care-L dorește exilat, este o profesiune a curajului existențial. Fără Dumnezeu, totul e nimic, sensul dispare și existența omului e derizorie. Nu numai de bunuri materiale este nevoie în existența noastră pe Pământ, ci și de spirit. **„Nu ni-L luați pe Dumnezeu! Fără El, totul e nimic!”** Așa sună apelul lui Paul Palencsar, ziarist și realizator al emisiunii „Spațiul Libertății” de la Epoch Times România, care nu își uită principala sa vocație - aceea de preot, de slujitor al Domnului. Îndemnul său la sincera credință – **Nu ni-L luați pe Dumnezeu!** – este profund și sfâșietor. Nu ni-L luați pe Dumnezeu, decât dacă ne dați ceva pe măsură, ori asta nu există! Au încercat și alții de-a lungul veacurilor. Ei au dispărut, dar Dumnezeu și Biserica Sa au rămas. „Nimic nu există fără Dumnezeu, nimic nu ne poate mângâia și bucura mai mult decât să fim alături de El. De aceea fiecare dintre noi își are propriul său drum către Emaus. Fiindcă pe această cale se trece de la ceea ce este trecător și omenesc către ceea ce este etern. Nimic nu există fără Dumnezeu, fără El n-am fi niciodată nimic” (Dumitru Horia Ionescu, nepotul lui Dumitru Stăniloae – editura Herder, Germania). Prezența lui Dumnezeu printre noi este simțită de foarte mulți oameni, indiferent dacă sunt credincioși sau nu. Poate că acum când suntem „căzuți” conștientizăm că a sosit momentul să ne „ridicăm” ca să alegem drumul cel bun de urmat. Mai jos găsiți confesiunea preotului Victor în „**Căderi care te ridică**” scrisă pe blogul său „**Nimic fără Dumnezeu**”, după ce a fost infectat cu virusul SARS-COV-2.

„În vreo două rânduri mi-a fost dat să merg pe drumul ce coboară de la Ierusalim la Ierihon, 1000 m altitudine, aproape 800 m Ierusalimul, -250 m (sub

nivelul mării) Ierihonul, în vremea noastră, lesne de parcurs cu mașina, străbătând un pustiu ce nu înflorește deloc, chiar dacă, în trecerea mileniilor, civilizația a tot înflorit. Poate că distanța de aproximativ 30 km nu pare mare acum, dar s-o parcurgi pe jos, ca odinioară, ori poate cu vreun măgăruș obosit, nu e taman ușor, mai ales că o porțiune este Carantania, pustiu în care dracul, în binecunoscuta relatare biblică, nu se sfiește să-L ispitească nici pe Hristos, îmbiindu-L la poftirea pâinii, a încrederii oarbe și a slavei deșarte. Vă întrebați, poate ce doresc să vă spun. Sunt momente în viață în care ne facem planuri hrănindu-ne visele cu proiecte ce par a nu se mai sfârși niciodată, ca și cum am trăi veșnic, lucrând, zidind, stricând, reparând și zidind din nou, punând cărămizi din bucățile noastre de sănătate și mortar din puțina voință, risipind clipe din viață pentru a ne face un viitor „beton”, eufemistic vorbind, prin care să nu mai răzbată nicio umbră de bunăvoință, niciun strop de lumină și nici măcar o picătură de iubire. Să cobori pe drumul de la Ierusalim la Ierihon poate fi, de ce nu, a coborî ca de la rai la iad, mai ales că pe acel drum, tâlharii ce se află la tot pasul, atacă prin ispitire și vatamă prin lovire fără scrupule. Verbul a cădea trimite la durere numai prin citire ori rostire, nici nu mai contează felul căderii, gândul te poartă la răniri ascunse ori vizibile, fiecare din ele atrăgând după sine geamătul neputinței. **„Certând m-a certat Domnul, dar morții nu m-a dat”**. Că vorbeam mai devreme de ispititorul diavol. O vorbă românească spune că **„scapi de dracu` și dai de mă-sa”**, iertat să-mi fie citatul, dar cam așa e. Că doar ce am scăpat de Sars-Cov-2 fără probleme și m-am ales cu o crâncenă cădere pe amărătele-mi de coaste, turtindu-le dureros, în ispitirea de dinaintea postului cu tănguiri pe care, recunosc, nu le-aș fi avut fără această cercetare. Zice Ecclesiastul că **„în foc se lămurește aurul, iar oamenii sunt încercați în cuptorul smereniei”**. Apoi Solomon înțeleptul spune: **„nu te descuraja când ești mustrat de Dumnezeu! Mare lucru este necazul! Este mare lucru pentru că-l face pe bărbat să ajungă încercat și să învețe virtutea răbdării.”** Și nu spre disperare, căci Pavel spune că **„nu vă va lăsa să fiți ispitiți peste puterile voastre, ci odată cu ispita vă aduce și scăparea din ea, ca s-o puteți răbda.”** Că doare nu mă vait, mai greu e cu răbdarea, cu vindecarea în timp. Mă gândeam la cel căzut între tâlhari pe drumul dintre Ierusalim și Ierihon, un străin pe care jefuitorii l-au lăsat **„abia viu”**. M-am tot gândit la această traducere, m-am tot perpelit de ce nu s-a tradus **„aproape mort”** sau **„pe moarte”**? Abia viu, pentru că prima viață, planul era altul, speranța nu lăsa loc pentru moarte, ci pentru a rămâne viu, chiar dacă-n el sufletul va fi pâlpâit să iasă din strâmtorarea unor dureri ce par a fi insuportabile. În cădere, legea atracției gravitaționale nu lasă loc de interpretări, în cel mai bun caz, dacă mai ai timp, poți calcula viteza, dar dincolo de cele ale fizicii, în momentul acela, realizezi cât de mare este puterea

clipei. Căderea e simplă, urmările căderii sunt complicate, iar ecuațiile vieții, indiferent cu câte necunoscute ar fi, dau cu virgulă de cele mai multe ori. Cum ajuti un om căzut între tâlharii nemiloși ai unor clipe pe care și așa le trăiești coborând pe drumul vieții ori, cum poți ajuta un rănit ale cărui tănguiri nu-s auzite de aproapele care, prea prins în probleme personale ori de serviciu mărește și mai mult distanța dintre semeni având ca alibi anumite părți din litera legii, anulând definitiv posibilitatea de a folosi spiritul unor legi pe care prin empatie le-am putea îmbunătăți? Desigur, nu e cazul meu, am fost ajutat repede, iar mâinile dibace și atente precum și palmele ce se strâng în prietenie frumoasă au creat o stabilitate. Mai mult, că și mie-mi place hazul de necaz, pe lângă diagnostic, a venit și vorba românească, anume că „n-am nici pe dracu’”, asta ca încurajare, firește, că durerile doar eu le cunosc. Între Ierusalim și Ierihon un om a căzut între tâlhari. Doi oameni ai templului, preot și levit, au trecut pe lângă el fără să-l ajute. Un străin de neam a oprit, l-a oblojit pe cât s-a priceput, l-a dus într-un loc unde putea fi bine îngrijit spre vindecare, a plătit tot tratamentul și a plecat mai departe promițând că se va întoarce să plătească suplimentar dacă e nevoie pentru cel aflat în suferință. Trăim timpurile în care poate suferința nu e mai mare ca-n alte vremuri, doar că e intens mediatizată și cunoaștem dimensiunea tragediei umane în fața rănilor trupesti și, de ce nu, sufletești. Avem acces la tratamente moderne și cu toate astea numărul bolilor și al bolnavilor crește; avem posibilitatea de a cerceta tainele bolilor și pe cele ale omului și cu toate acestea apar mereu erori și reacții adverse și, din nefericire, dispunem (omenirea) de enorm de mulți bani pentru arme și combinații mortale dar nu avem disponibili pentru vindecarea celor căzuți în tâlhăria venită din partea unor boli ce nu ne lasă doar abia vii, ci mult mai aproape de moarte. Și dacă toate acestea reprezintă mai mult logistică, mai e ceva, mult mai dureros, nu prea mai avem oameni, lipsește aproapele, rar găsești pe cineva care să te ridice, să te ajute și să te îmbărbăteze. Ne rupem picioarele, coastele, ni se usucă plămânii și ne crapă inimile, se răscolesc organele în noi de dureri și, chiar dacă încercăm cu medicamente, bune și ele, cu rostul lor, rămânem fără oameni, doar cu gemetele născute-n suferința ce nu mai înmoaie conștiințele de mult împietrite ale semenilor noștri. Nu am curaj să gem, nu din pricina durerii, aceasta va trece și voi uita de clipa încercării, nu am curaj să gem fiindcă mi-e frică de nepăsare, pe asta n-o vindecă niciun medicament, iubirea și milostenia rămânând, iată, în timpurile noastre, doar statusuri cu care încercăm să cerșim aprecierea prin like-uri de la cei cu care călătorim pe drumul vieții.”

Fi o lumină în întunericul acestei lumi!

Va urma

Spiritul Sfânt al Crăciunului

Pe timp de pandemie

Elena BUICĂ

După un lung șir de ani în care am scris cu bucurie despre aceste Sărbători atât de dragi sufletului nostru, este pentru prima dată când scriu altfel despre ele, căci nu vor semăna, în multe privințe, cu ce am trăit până acum. Pandemia ne-a dat viața peste cap și ne determină să participăm din ce în ce mai limitat la rânduielile datinilor strămoșești. Ea ne-a impus să petrecem timpul în singurătate, în izolare îndelungată, în derută, în nedumerire și în neputință în fața „gloanțelor” aruncate la întâmplare în oameni. În aceste vremuri trăite cu spaima în suflet, Sfintele Sărbători de iarnă vin ca o binecuvântare specială. De data aceasta, ele au un mai mare impact afectiv în inima noastră. Pătrunzând în adânc de suflet, în magma vieții noastre interioare, au daruri vindecătoare asemenea unui balsam mângâietor, capabil să ne redea pe noi nouă înșine, să pună la temelia vieții noastre stâlpi de înțelepciune, de putere și de speranță, curajul de a privi viața în față. În zilele acestor Sărbători, regăsim fărăme din noi, cei de demult. Fără să ne întrebe, mintea noastră, conform legii relativității timpului, reconstruiește universul de altădată, acele clipe vii de parcă le putem atinge cu mâna, clipe care ne luminează întreaga ființă și ne trimit în lumea copilăriei, căci copilul din noi nu moare niciodată. Este o evadare din lumea aceasta rece, colțuroasă, imprevizibilă, bolnavă, incertă, tulbure și tulburătoare în același timp.

Ne va lipsi anul acesta Crăciunul, cel cu casa plină de rude și de prieteni, Crăciunul cu vizite la bunici și la părinți, colindatul în grup mare, obiceiurile cu capra, cu buhaiul, cu plugușorul de Anul Nou. Parada lui Moș Crăciun (Santa), însoțit de Crăciunița sa, nu ne-a mai bucurat cu alaiul lui, ca în anii trecuți, pentru deschiderea sezonului Sărbătorilor. Orașele nu mai sunt la fel de animate și de primitoare ca în alți ani. Forfota oamenilor plină de viață, de fericire și de bucurie făcând cumpărături, nu se mai simte. Vom simți lipsa împărtășaniei și mersul la biserică, așa cum le-am trăit de când ne știm. Cu toate acestea, ne rămân destule lucruri care nu se schimbă și nu pier niciodată. În aceste zile, Moș Crăciun, după ce a primit toate scrisorile de la copii, abia își mai vede capul de

treabă. Nimic nu-l va opri să facă ocolul lumii în noaptea magică și să treacă pe la fiecare copil. În această zi de mare sărbătoare în care Tatăl Ceresc ne-a dăruit pe Fiul Sau, Salvatorul Iisus Hristos, vom umple golul împărtășaniei și al participării la sfânta slujbă făcând biserică de închinat în inima noastră, ne vom spovedi nouă înșine și vom aștepta să primim împărtășania atunci când ni se va îngădui. Preamăritul Tată Ceresc știe prin ce trecem și ne înțelege. Acum e un prilej să ne întoarcem mai mult la ce înseamnă spiritul acestor sărbători, spre acel punct cheie aflat în interiorul nostru, acolo unde s-au cuibărit trăirile în Spiritul Sfânt: dragostea, bucuria, pacea, liniștea, bunătatea, facerea de bine, îndelunga răbdare, credincioșia și blândețea. Atmosfera de sărbătoare ne ajută să respirăm frumusețe, har, noblețe sufletească, ne ajută să facem comuniunea dintre noi ca ființe biologice cu Spiritul Sfânt, încât, până la urmă, să ne ajute să trăim cât se poate de normal pe această planetă. În zăbava somnului, în acea liniște foșnitoare a gândurilor, mintea mea reconstruiește universul de odinioară și ridică la suprafață invizibilul instalat în adâncuri.

Pandemia, cu răutățile ei, ne provoacă și Crăciunul își va păstra atributele unicității, va fi tot un Crăciun cu Leru-i Ler, cu izul de aur, smirnă și tămâie, căci reținem, ca întotdeauna, cea mai importantă sărbătoare a creștinătății în care ne regăsim în magia specifică acestor momente sfinte. Pandemia nu ne poate opri să ne pregătim cu bucurie în limitele îngăduite, nu ne poate opri să ne împodobim casa, în interior și în exterior, să o încărcăm cu lumini, să înveselim fiecare colț cu decorații festive, să împodobim bradul încărcându-l cu darurile mult așteptate, nici să ne încărcăm masa cu bunătăți tradiționale, cu miros de sarmale, cârnați afumați, cozonac, țuică fiartă înmiresmată cu un măr copt cu scorțișoară și alte mirodenii de la bunica învățate. Vom profita de tehnologie și vom face fotografii care vor rămâne toată viața, vom înregistra filmulețe făcând urări, cântând colinde și apoi le vom trimite bunicilor și mătușilor, cu mulțumirea că le vor aduce multă bucurie. Vom vorbi cu ei la telefon și ni se va umple sufletul de bucurie că i-am auzit. Ne vom îmbrăca în haine de sărbătoare, vom asculta și vom cânta colinde împreună cu Ștefan Hrușcă sau cu frumoase și vesele cântece de sărbători ale canadienilor sau ale altor popoare. Mai tragem cu urechea la frumusețile transmise la televizorul în limba română, dar și la cel canadian.

Concluzia e clară: orice piedici ne-ar sta în cale, în Noaptea Sfântă totul pare îmbrăcat în haina luminii. Acum își va face loc în noi dorința atingerii binelui celui mai înalt. Acum ni se pare că auzim îngerul rostind: „Lui Dumnezeu slavă, pe pământ pace și între oameni bună învoire”. Pentru această Sărbătoare creștină, momentul divin al nașterii Pruncului Iisus, din preacurata și pururea Fecioara Maria, doresc tuturor românilor: „SĂRBĂTORI FERICITE!”

Recenzia unei cărți- **CINE ÎȘI AMINTEȘTE DE OAMENI**

Daniela ACHIM-HARABAGIU

„Cine își amintește de oameni...” este un roman scris de Jean Raspail în anul 1986, tradus din limba franceză în limba română de Gabriela Moldoveanu, apărut la Editura Eminescu în anul 1989. Cartea este scrisă și dedicată amintirii cercetătorului Jose Emperaire și

soției sale Annett Laming-Emperaire, care i-a continuat munca de cercetare.

În amintirea lui Jose Emperaire, etnolog, care a știut tot ce se poate ști despre alakalufi, care i-a iubit și i-a respectat și a dispărut la 12 decembrie 1958, în urma unui accident, într-o grotă, în Strâmtoarea Magellan, unde, pornind de la vestigii vechi de o sută de secole, încerca să reconstruiască istoria acestui popor dispărut.

„În amintirea soției sale, Annett Laming-Emperaire, decedată în 1977, care a continuat opera soțului său.”

„Ei își spuneau Oamenii. Au ajuns la acest capăt al lumii - care va fi numit mai târziu Țara Focului - după o migrație al cărei început se ștersese din amintirea lor. Împinși mereu de alte și alte valuri de năvălitori, au străbătut în mii și mii de ani un continent, în ignoranță și teroare. S-au stabilit acolo unde părea că nimeni nu-i va putea ajunge vreodată, atât erau de crude cerul, pământul și marea în acel infern austral. Poate că au fost cândva un popor, dar au ajuns doar câteva clanuri, apoi câteva familii. Într-o bună zi, a rămas doar Lafko, fiul lui Lafko cel din negura vremurilor - ultimul dintre Oamenii, cel pe care îl aflăm pe prima și pe ultima pagină a acestei cărți, încercând să-și găsească în furtună o minusculă plajă unde să poată muri singur. În răstimpul dintre visul lui Henrique Navigatorul și apariția corăbiilor lui Magellan, Oamenii, „sălbatici”, au contemplat cursul Istoriei și au îndurat-o. Măine, Lafko se va pierde în noapte. Cine își amintește de Oamenii...”

Jean Raspail a fost scriitor, jurnalist, explorator, teoretician al conspirației, născut în anul 1925 pe data de 5 iulie, la Chemillé-sur-Dême, Franța și decedat pe data de 13 iunie 2020 (anul în care ne aflăm la momentul scrierii acestei recenzii) la Gerontology Center Henry Dunant - Mco Ssr Croix-Rouge Française, Paris, Franța. Multe dintre lucrările sale tratează personaje istorice, popoare indigene și explorarea geografică. Raspail a primit numeroase premii pentru opera sa, între care, prestigioasele premii

literare franceze: Marele premiu pentru roman și Marele premiu pentru literatură ale Academiei Franceze.

Dintre cărțile sale amintim: Tabăra Sfinților (1973); Toporul stepelor (1974); Septentrion (1979); Eu, Antoine de Tounens, regele Patagoniei (1981); Insula Albastră (1988); Sire (1990); Pescarii lunii (1990); Șapte Cavaleri (1993); Inelul pescarului (1995); Regele de dincolo de mare (2000); Adio, Țara Focului (2001); Kingdoms of Boreas (2003); Într-o canoe pe căile navigabile ale regelui (2005). Din toată opera sa au fost traduse doar două cărți în limba română (din câte știu eu), și anume „Cine își amintește de oameni” și „Tabăra sfinților” (2019, Editura „Frontiera” din Timișoara). Este de menționat faptul că „Tabăra Sfinților” este o carte considerată de unii a fi o carte profetică, de alții o carte rasistă, acestea fiind motivele pentru care a fost mult timp ignorată. Cu timpul, romanul lui Raspail „Tabăra Sfinților” este apreciat ca fiind o scriere excepțională care, după mai bine de 30 de ani a fost tipărit în multe tiraje.

Deși cartea „Cine își amintește de oameni...” pare a fi un roman de ficțiune speculativă și de aventuri, întrucât scenele redată sunt destul de greu de închipuit că s-au întâmplat aievea, pe parcursul lecturii având impresia, în unele momente, că te afli în una din cărțile lui Jules Verne, cum ar fi spre exemplu, „Călătorie spre centrul pământului”, ea (cartea) este inspirată din cea mai cruntă realitate trăită de poporul Kaweskarilor de la momentul descoperirii lor până la stingerea acestui neam. Autorul descrie în carte viața așa cum era înțeleasă și pe care o trăiau acești oameni la ei acasă, în acel mediu ostil, rece și umed, în care copacii putrezeau și se transformau într-o magmă verde, soarele se iveau rar, iar cerul era înțepoșat și atât de aproape, încât nu le permitea să vadă munții înghețați ce mărgineau canalele navigabile. Fuga de pe o plajă pe alta și neîntoarcerea în locul în care un membru al clanului lor a fost luat de Ayayema sau celelalte două spirite ale răului. Goi, unși cu grăsime de focă să poată rezista frigului, vânau, mâncau, trăiau, erau la ei acasă, până au reapărut străinii.

Cartea marchează momentul trecerii tuturor „devoratorilor de ocean” de la Don Henrique Navigatorul, cel care a navigat cel dintâi apele strâmtoarei numită mai târziu Strâmtoarea Magellan, momentul trecerii lui Magellan prin strâmtoarea ce îi poartă numele, al lui Darwin, al misionarilor creștini, al impostorilor și speculanților candorii acestui neam. Al celor care au încercat, fără să știe sau să gândească, că acești oameni erau perfect adaptați de-a lungul secolelor trăite în acea zonă, în care Ayayema, spiritul răului îi pândeste neîncetat, cu o climă extrem de ostilă și improprie civilizației, precum și momentul morții ultimului viețuitor al clanului alakalufilor întâmplată în secolul trecut (XX).

Este remarcat și momentul deciziei că pământul este rotund, decizie exprimată prima dată într-un birou din Nürnberg de „Vizionarul metodic al globului nostru rotund și desăvârșit, creierul iluminat care l-a conceput...”, care storcea din gurile navigatorilor flamanzi, portughezi, în schimbul a nimic descoperirile lor de-a lungul coastelor braziliene, „cu douăzeci de ani înaintea lui Magellan” în capitolul „Secretele Nürnbergului”.

„Așa se ivește Lafko - pe neașteptate - din neantul unde îl ținuse Dumnezeu ascuns cincizeci de secole, fiindcă, dincolo de universul lui, două din bărcile sale, la câțiva ani distanță, luate de Ayayema în vacarmul unei nopți cu furtună, în timp ce el dormea pe uscat, au plutit în voia soartei până la Nurnberg, traversând timpul și spațiul”.

De asemenea, este remarcat între personajele acestui roman, pe lângă oamenii Țării Focului, personalități cèlebre între care naturalistul Charles Darwin, care deși îi disprețuia pe Alakalufi, notând că aceștia -Pecherais- cum îi numea, „fără a manifesta ostilitate, nu se supun nimănui”, a descoperit „cu emoție” la atingerea Fuegiei (Waka pe numele ei de băstinașă), când au găsit-o singură după șase luni și voind să o ducă în Anglia, „că e plăcută, cu tot jegul care o acoperă”. „...era mai fină decât congenerii ei și mai ales mai puțin înfricoșată de omul alb. Mai curând atrasă... A dovedit-o.”

Însuși scriitorul, în anul 1951, cu prilejul unei călătorii în Țara Focului a fost martor timp de o oră la o scenă în Strâmtoarea Magellan pe care nu o va uita niciodată, în care a „întâlnit pe ninsoare, pe vânt, una din ultimile bărci ale alakalufilor”.

„Timp de o oră am fost martorul unei scene”, „asemănătoare cu cele descrise și de alți călători, de Byron, Bougainville, Dumont d'Urville, amiralul Barthes și chiar de Jose Emperaire însuși” și chiar de Darwin, care a vizitat în scop de cercetare de mai multe ori acea zonă australă.

Acea scenă avea să „obsedeze pe scriitor”, după propria mărturisire, „în cartea „Jocul Regelui și în alte două cărți ale mele, dându-i în această carte adevărata dimensiune, pe măsura eternității în care odihnește acum acest popor”.

„Această întâlnire la răscruce de vremi stă la temelia cărții mele: câțiva cărbuni aprinși în mijlocul bărcii pentru a reaprinde focul, două femei în zdrențe, un copil abătut, trei vâslași de dincolo de lume... Numai măsurând prăpastia care mă despărțea de acești nefericiți, am fost în stare să mă apropiu de ei”, prăpastie resimțită de toți cercetătorii și comandorii de nave care au navigat în apele strâmtoării Magellan.

„Alakalufii au purtat diferite nume în lunga lor istorie, dar nimeni în afară de Jose Emperaire n-a știut cum își spuneau ei înșiși: Kaweskari, Oameni. S-a considerat că nu aveau o limbă adevărată, exprimându-se prin onomatopei. În realitate aveau o limbă foarte bogată, din care lipseau în mod tragic doar cuvintele care exprimă fericirea și frumusețea”, spune Jean Raspail în Cuvânt înainte către cititorii mei.

„Ei își spuneau kaweskari, asta înseamna oameni. Mai apoi, albi care i-au exterminat, le-au spus alakalufi, dar i-au numit și cu alte vorbe de ocară. Lafko era un nume obișnuit printre ei. Lafko, fiul lui Lafko ... Acest neam iese pe neașteptate din neantul a cincizeci de secole neștiute, în care i-a ținut Dumnezeu față de restul oamenilor; după ce o furtună i-a desprins lui Lafko două bărci de la țărm, iar acestea, au ajuns, din Țara de Foc, dintr-un loc care se va numi în timp, Capul Fecioarelor, plutind în neștire, la Nurnberg.

„Apoi, au venit și albi în țara lui Lafko. Intervenția lor,

a făcut ca primul neam stramutat de Dumnezeu în Ceruri, să fie cel al Kaweskarilor.”

Lafko, care înseamnă zi, fiul lui Taw, care este fiul lui Lafko, ș.a.m.d., este personajul principal al cărții, al cărui nume este perpetuat de la bunic la nepot de la începutul timpurilor, omul care are înrădăcinat în ființa sa spiritul liber ce nu poate fi îngrădit și nici luat de omul alb.

„Omul vâslește cu înverșunare. Erau patru, erau opt... Numărătoarea devine un cântec care ritmează bătaia vâslelor la suprafața apei. Pe fundul bărcii, alte vâsle, inutile acum, sunt așezate ordonat. Omul este singur.”

De ce „Cine își amintește de oameni...”? În această carte scrisă în 1986, la aproape o jumătate de secol (1951) de când a întâlnit barca pe care a mărturisit că nu o va uita niciodată, Jean Raspail mărturisește despre kaweskari sau alakalufi cum le-au spus oamenii albi. Ea reprezintă un strigăt peste veacuri a dreptului la viață care le-a fost curmat, drept pe care nu au știut și nici putut să și-l strige la momentul întâlnirii cu omul alb, ci doar să își accepte dureroasa stare de slăbiciune în fața acestuia, stare care ea însăși i-a ucis pe cei mai mulți dintre ei.

Cu toții știm că anul 2020 a fost și este încă unul neobișnuit pentru întreaga omenire din cauza pandemiei create de noul coronavirus. Căutând în propria-mi bibliotecă, această carte mi-a sărit la propriu în mâini și, citindu-i titlul mi s-a părut un semn divin, o revelație a neputinței omenirii, fie ea și civilizată. În data de 18 mai 2020, cu mai puțin de o lună față de data morții scriitorului, respectiv 13 iunie 2020, (coincidență, premoniție), aflându-mă acasă în carantina declarată stare de urgență la nivel național, îmi sare pur și simplu în mâini "CINE ÎȘI AMINTEȘTE DE OAMENI...", carte pe care nici nu mai știam că o am!

Apreciez că romanul lui Jean Raspail și-a atins, după părerea mea, scopul, acela de a grăi pentru și în numele kaweskarilor, oameni, pe care omul alb i-a numit alakalufi, care în limba kaweskarilor înseamnă: „Dă! Dă-mi! Dă-mi repede ceva, străine!”

În altă ordine de idei, pornind numai de la titlul cărții, se poate observa că acesta vestește o profeție și o atenționare, a nimicirii oamenilor de către oameni, care ne paște se pare pe toți, în contextul actualei pandemii și ce-o mai urma, ca un tribut al civilizației și evoluției omului pe care Dumnezeu le-a îngăduit pe acest pământ.

Dincolo de subiectul dramatic și greu de digerat pe care îl tratează: istoria vitregă a poporului alakaluf, Kaweskari-Oameni – care a traversat oceanul fugind de năvălitori pentru a trăi liber și extincția acestui popor, cartea este una fascinantă! O recomand cu drag!

DE VORBĂ CU POETUL ȘI ACTORUL ADRIAN MUNTEANU DESPRE SONETOTERAPIE

George ROCA

Continuare din numărul trecut

George ROCA: Câteva detalii v-aș ruga și despre acele spectacole de „One man team” care v-au facut cunoscut in întreaga lume! Pe ce meridiane și paralele ale globului pământesc v-ați „primblat” pașii?

Pe ce scene ați performat, care a fost impactul cu spectatorii... ce amintiri frumoase v-au rămas în suflet?

Adrian MUNTEANU: Din 2012 cu recitalurile mele am început să colind prin țară, dar mai ales în străinătate. Mai mult în străinătate, trebuie să remarc, pentru că pe la noi încă nu e obișnuită lumea cu noțiunea de „Performance”, iar cei care o fac în zona poeziei nici măcar nu-mi sunt cunoscuți. Actori care fac spectacole cu poezia unor poeți, asta da, se mai găsesc, dar poetul care devine propriul lui interpret și are curajul să iasă în lumina reflectoarelor rostind, interpretând propria poezie, ei da, asta e mai rar. Am spus-o de fiecare dată când adresam oamenilor, cu ajutorul revistelor, invitația de a asista la unul dintre recitalurile mele. Le scriam așa: „De ce ar trebui să veniți la recitalul «Fluturele din Fântână» - Sonete de Adrian Munteanu în interpretarea autorului?”

- pentru că veți asista la un eveniment în care poezia va fi regina și nu vorbele despre poezie;
- pentru că nu va fi masă de prezidiu și nu vor fi indivizi făcând pe vedetele în spatele ei;
- pentru că nu vor fi critici care se dau mari, crezând că te pot uimi prin capacitatea lor de sinteză;
- pentru că nimeni nu va lauda pe nimeni;
- pentru că veți auzi textele cărții și nu părerea altora despre texte;
- pentru că ești lăsat să decizi singur dacă îți place sau nu;
- pentru că poetul apucă să vorbească, nu numai să mulțumească la final celor care l-au sprijinit;
- pentru că veți vedea un poet care are «neobrăzarea» de se arăta singur în fața cititorilor, cu tot ceea ce poate spune și face;
- pentru că veți da de un poet, Adrian Munteanu, singurul din România care crede că poezia ridicată pe scenă se transformă în spectacol și care e convins că poate să facă asta.

- pentru că poetul în cauză nu se ascunde în spatele unei cărți sau a unor foi scrise, citind plictisit conținutul lor;

- pentru că va fi un spectacol, cu idee, cu mișcare, cu implicarea spectatorilor, nu numai o citire de poezie;

- pentru că poezia circula liber pe traseul autor-cititor;

- pentru că un poet are darurile primite de Sus care îi permit să împrumute haina actorului;

- pentru că nu se știe dacă veți mai vedea așa ceva;

- și pentru multe altele, nespuse, dar, poate, sesizabile pe viu

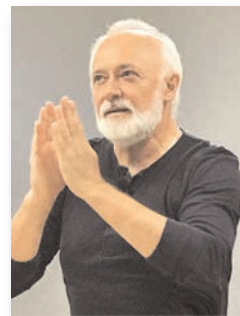

Vă aștept cu bucurie!”

Cu recitalul „Fluturele din Fântână” am călătorit prin lume, în Europa, la Milano, Torino și Roma, la Munchen și Edinburgh, în America, la Seattle și Maryhill, la muzeul inaugurat de regina Maria în 1928 și din nou în Canada, de la Pacific la Atlantic, de la Vancouver la Montreal și Quebec, doi ani la rând. Iar bucuriile au fost multe, spectatorii au realizat diferența față de anostele și repetitivele vorbiri din spatele unei mese de prezidiu, manifestări în care se rostesc cuvinte despre poezie dar poezia nu e prezentă. Consider că abia în acest fel se simte viața poeziei, cu emoția și cu armonia ei (dacă o are). Altfel trăim în elaborări cerebrale care nu emoționează decât un grup minuscul de susținători ai aceleiași întrupări fără vlagă, moarte din start.

Dacă ar fi să notez toate cuvintele frumoase pe care le-am primit în urma întâlnirii mele directe cu spectatorii din lumea mare, aș putea alcătui ușor o carte. Au fost cuvinte frumoase spuse de oameni obișnuiți, fără preocupări în domeniu, dar și de scriitori cu notorietate, a căror prețuire pe care mi-au arătat-o este deosebit de onorantă. Nu e momentul să trec la exemplificări, ca să nu se spună că mi-am pierdut măsura.

George ROCA: Mă gândesc că drumul dumneavoastră artistic este destul de obositor - îmbinând creația literară cu arta actorului, fiind și impresarul care se ocupa de publicitate, de a găsi spectatori - vă deplasați în cele mai îndepărtate locuri ale lumii pentru a vă întâlni cu conaționalii, îi faceți fericiți, purtați în suflet limba română transpusă în versuri... V-ați decis la acel viitor când veți pune „punctum”?

Adrian MUNTEANU: Un punct final al întâlnirii cu spectatorii nu va fi decât atunci când nu voi mai avea puterea fizică de o face. E adevărat că munca aceasta de construcție a unui spectacol și de adunare a tuturor elementelor legate de organizarea unui eveniment sau a unui turneu nu e ușoară. Din contră. Uneori e epuizant, implică momente în care nu găsești rezolvarea, continuarea. Mai ales că tot ceea ce fac este făcut de unul singur, fără sprijinul vreunui organism cultural românesc, fie el ICR, Uniunea Scriitorilor, Minister al Culturii sau asociații de tot felul. După ce am obținut, tot de unul singur, fără

propunerea vreunui organism românesc, Premiul European de Poezie NUX la Târgul Internațional de Carte de la Milano, am scris o carte care se numește chiar așa, „Povestea Premiului NUX”. Acolo se găsește notat tot acest avatar al zbaterii de unul singur, fără sprijin pe care îl primesc doar cei aflați în vizorul conducerilor de instituții culturale. Adrian Munteanu nu face parte din categoria privilegiaților, iar conducerea Uniunii Scriitorilor, din care fac parte, nici nu mă cunoaște, deși am trimis tuturor, la timpul potrivit, informații despre ceea ce întreprind, despre realizări și despre locurile prin care mă poartă pașii la întâlnirea cu românii de pretutindeni, acolo unde le mențin vie dragostea pentru cuvântul românesc ziditor. De primit am primit doar tăcerea și sentimentul că vorbesc de unul singur. Dar nu contează, să le fie de bine tăcerea! Sunt în stare să merg singur înainte și nu cer sprijinul nimănui. Drumul continuă neabătut! Atâta timp cât energia nu mă va părăsi și boala nu mă va atinge, indiferent la realități politice și pandemice, veți găsi sonetul zilnic. „Sonetoterapia” va exista, ca o terapie a sufletului meu și – trag nădejde – și a altora, a aceluia care au reușit să-și păstreze și să-și cultive o brumă de emoție, de trăire, de speranță într-un melanj care răzbește peste toate opreliște naturale sau impuse artificial.

George ROCA: Ce vă doriți pentru viitor? Ce proiecte, ce vise? Ce va bucură, ce vă doare!? Un mesaj va rog!

Adrian MUNTEANU: Despre dureri tocmai am vorbit și nu voi mai apăsa pe această pedală. Fiecare după cum consideră că trebuie să fie și să înțeleagă ceea ce primește. Rememorând, trebuie să mărturisesc că toată viața m-am izbit de această muțenie, de singurătatea și vitregiile celui care trebuie să se descurce de unul singur sau este aruncat, fără voia lui, la periferia societății. Totul a plecat din primii mei ani de viață. Tatăl meu a fost ridicat de Securitate chiar în ziua în care m-am născut și a făcut 15 ani de pușcărie politică. Cu mama, soție de dușman al poporului, având munci umile, de femeie de serviciu sau lucrând la o spălătorie, întreținând greu doi copii, copilăria mea a fost marcată de umbre. Din ea îmi aduc aminte numai de gustul supei de chimen, al mâncării de prune cu orez, de oalele și cratițele puse peste tot prin casă, acolo unde curgea apa în voie prin acoperișul din carton gudronat, și de mâinile încheștate pe gardul de sârmă al curții, privind la jocul copiilor de dincolo de gard. Am răzbit cu greu, dar am învățat să lupt de unul singur, să-mi scot în evidență calitățile, să-mi dau seama că le am, și să nu mai accept în viața mea aruncatul peste bord, dincolo de o lume considerată a privilegiaților. Nu mă interesează lumea lor. Mi-am construit lumea mea care chiar dacă nu e alcătuită din adunări de beneficii, este o lume cu mare căldură interioară, cu înțelegere și prețuire față de munca mea și cu satisfacții pe care obținerea din birou a unor privilegii nu o poate egala.

Dacă e vorba de viitorul apropiat, vă anunț în premieră că drumul va continua și în alt fel. Sunt pe punctul de a termina și a da la tipar cea mai importantă carte a mea de sonete. Se numește „Paingul orb” și este alcătuită din trăirile mele cele mai adânci, legate de tot parcursul dramatic al

vieții mele. Acele trăiri care m-au construit pe mine, cel de azi. Și poate că în multe cazuri experiențele mele sunt unice. În această carte cititorii îl vor recunoaște pe Adrian Munteanu cel tensionat, cel revoltat. Dar dacă toate aceste stări se întrupează – sunt convins eu, ca autor - într-un concept liric de calitate și pe un traseu insolit, nu pot decât să sper că va fi recunoscut demersul meu ca o nouă pagină în istoria sonetului românesc.

George ROCA: Oh, uitasem! Pe data de 23 iunie 2020 ați prezentat cel de-al o sutălea poem! Frumos titlu „Stăpân pe Univers”! Mi-a plăcut de la prima strofă... De aceea am făcut-o motto la interviul nostru! Cu acesta se termina „Sonetoterapia”m sau vreți să scrieți/performați în continuare... să înscrieți 200... poate 500 de poeme. Nu uitați că... „Scripta Manent”!

Adrian MUNTEANU: Deja m-a luat valul care nu mă părăsește, în sensul energiei nu al îndepărtării de țintă, și am precizat că drumul continuă. Deja azi când vorbim am trecut de Sonetoterapia cu numărul 110, semn că nu e loc de pauză, nu va fi vorba de așa ceva. O pauză ar putea fi doar în cazul unei boli, dar cred că și de pe patul de spital voi scrie.

George ROCA: Pentru cei care doresc să vă cunoască, pentru cei care nu v-au citit în profunzime, sau nu v-au ascultat recitățile, v-aș ruga să dați cateva puncte de reper unde pot să vă întâlnească, să vă citească sau să vă asculte! Sper să se contureze încă o nouă carte de sonete...

Adrian MUNTEANU: Toate sonetele mele se găsesc pe contul meu de facebook unde există și grupul „Sonetele lui Adrian Munteanu”. În fiecare zi un nou sonet și interpretarea lui, pusă pe youtube, acolo unde o găsiți dacă accesați numele meu. De asemenea sonetul zilnic este postat pe site-ul meu, <https://adrianmunteanu.ro>. Acolo există pagina care se numește chiar așa: „Sonetoterapie”. Pentru eventualii interesați de pretutindeni, în orice colț de lume s-ar afla, există și posibilitatea de a asculta sonetul zilnic în direct accesând „Radio Târgu Mureș”, în fiecare zi, de luni până vineri, aproximativ la ora 18:30, ora României. Mă aud acolo cu vocea și cu textul.

Cât despre (încă) o nouă carte, alta decât aceea pe care deja am anunțat-o și care va ieși negreșit în acest an, poate că va fi vorba în perspectiva nu prea îndepărtată și de o carte cu sonetele nepublicare în volume și care și-au găsit acum locul, cu modificări și uneori reconstrucții integrale, în proiectul meu de la care nu mă abat decât pentru a trage o nouă gură de aer și a-mi potrivi pasul spre înainte. În afară de asta, voi schimba registrul și mă așteaptă două romane cu pronunțate valențe autobiografice.

Îmi urez drum bun mie, inițiatorului și creatorului, și vă urez tuturor celor care vor continua să fie pe aproape, drum drept și sigur printre meandrele prezentului. Să nu uitați de minutul zilnic oferit de Adrian Munteanu cu dragoste și bucurie. E pentru fiecare dintre voi, adăugând câteva clipe de pace sau încrâncenate căutări interioare la necesarul echilibru prin frumos, prin armonie. Un minut așezat cu sufletul mai întâi și mai apoi cu mintea.

GEORGE D. PITEȘ

POEZIE

George PITEȘ

MĂ OFILESC

*Mă ofilesc în glastre cu sonete
Vitată de toți și ocolit de muze,
Doar ploile mă mai privesc confuze
De dincolo de foame și de sete.*

*Cu-o rugăciune searbădă pe buze
Înșir statornic rimele cochete,
Deși pe nimeni n-o să mai desfete
Nici munții de-ar cădea în mări obtuze.*

*Când sufletul se vinde în bazare
Și banii se rotesc în necuvinte,
Banalul e banal, și cu tipare*

*Golanii urgisesc și cele sfinte.
Doar eu mai plâng discret în vechi tropare
La geamuri sparte-n suflet și în minte.*

CÂND TRANDAFIRII

*Când trandafirii galbeni dau în floare
Și ning pe noi petalele de ceară,
Vom ști că este iarăși primăvară
În lumea noastră plină de mirare.*

*Când trandafirii galbeni încă-o vară
Ne-adună într-un semn de întrebare,
Vităm că viața este trecătoare
Și-ntindem mâna pentru-a doua oară.*

*Când trandafirii galbeni peste lume
Destine din destine înfiripă,
Trăim curajul care ne propune*

*Pentru-n miracol și-o deschisă-aripă,
Ce-n veac ne poartă cu sfințit renume
În zbor apoteotic de o clipă.*

LA MARGINEA CUVÂNTULUI

*La marginea cuvântului, din vreme
Mai tună-n haos dangățul de clopot,
Cu dor de munte dau izvoare-n clocot
Rânind cu ceață mitice poeme.*

*Trec herghelii prin inimă în tropot
Scrâșnesc din dinți pădurile boeme,
Se-nclină iarba și sub cizmă geme
Și nori se sinucid cu-n jalnic ropot.*

*La răsărit un cer de plumb se frânge
Dintr-un coșmar ies lupii să ne-atace,
Otrava neputinței intră-n sânge*

*Sinistru urlă vântul în olace,
Cum lațul fricii-n jurul meu se strânge
M-ascund speriat între război și pace.*

CÂND BALDACHINUL

*Când baldachinul vei spăla de vise
Te vei simți ușor, chișar peste fire,
Deasupra de lumesc și amăgire
Și dincolo de clipele permise,*

*Vitat de dor și de neprihănire
Despovărat de tainele promise,
Într-un real urcat pe noi abscise
Ascuns în lumea ta de împlinire.*

*Zâmbi-vei gândurilor neștiute
Din care-ți vei croi singurătatea,
Depart de trădări necunoscute*

*Voinței tale subjugând cetatea,
Vei îmbrăca-n azur cărări pierdute
Din alte legi durând eternitatea.*

SUNT GROPILE DESCHISE

*Sunt gropile deschise pentru treze
Destine perorând elucubrante,
Ce se grăbesc spre năvălii vacante
Ca nimeni înainte să cuteze.*

*Vin învelite-n foile volante
Ce rupte sunt din cărțile obeze,
Și zilnic se citesc pe la nămieze
Aliniind sentințele perdante.*

*Se nascocesc noi teorii în ploaie
Păcatele ne calcă în copite,
Mâini înnodate-n pântec se dezdoie*

*Și-mproașcă tină peste vechi ispite,
Furtuni frivole curăță de zoaie
Destinele la viață oropsite.*

MAI CERE

*Mai cere-un suflet ajutor pe rime
Mai scoate-un vers miasmele din ape,
Mai plăge-un dor, de rele să ne scape
Mai speră-un vis să credem în treime.*

*Mai vrea azurul zbor cât mai încapă
Mai urlă noaptea, oful din vechime,
Mai cântă Luna soarta-n întregime
Mai ține-un zâmbet o speranță-aproape.*

*Mai fură-o rază stele din vecie
Mai zace-o frunză când pe noi ne doare,
Mai tace-un greier jalea din pustie*

*Mai face-un curcubeu un val pe mare,
Mai scrie un abis o ctitorie
Mai izvorăște-un cer o nouă zare.*

SPION LA MINE ACASĂ - fragment de roman -

Anton GAGIU

ÎN SFÂRȘIT ACASĂ!

Nu-mi venea să cred că sunt acasă. Aproape douăzeci și cinci de ani am fost numai pe meleaguri străine. Mai întâi în Orientul Mijlociu apoi mult timp în Occident în diverse locuri, pe care nici eu nu mi le aminteam cu exactitate. Pentru mine, Matei Caspian și pentru Gabriela Grecu, partenera mea de activitate operativă și nu numai, revoluția venise la țanc, dacă mai întârzia câteva luni eram declarați ori dezertori, ori trădători și ambele variante erau la fel de grave, adică fără ieșire. Revoluția „ne-a spălat”, adică structura în care lucrasem, a putut să dea uitării un an din viața noastră, timp în care nu am făcut nimic pentru statul român și e adevărat, nici statul român nu a făcut nimic pentru noi. Eram curios să văd ce scrie în dosarele noastre din acest punct de vedere. Dar aveam cum? În primele luni din anul nouăzeci la direcție totul era în degringoladă. Nu conducea și nu muncea nimeni pentru că... nu se știa în ce direcție s-o ia... căruța. De altfel tot SSR-ul fusese trecut în subordinea armatei și toate funcțiile de conducere au fost ocupate de ofițeri proveniți din structurile acesteia. Cei neaoși, adică adevărații specialiști de aici eram priviți ca „buni de împușcat”, însă nimeni nu voia să prăpădească câte un glonț pe noi. A fost momentul în care mulți colegi au părăsit corabia, adică au pus pușca-n cui și au ales altă viață. Mă întrebam și eu dacă nu a sosit momentul să mă retrag, adică să spun adio muncii de informații. Cine mai avea nevoie de mine? Apoi pe cine mai puteam spiona dacă iremediabil cortina de fier căzuse? Era posibil că devenim prieteni cu Vestul și dușmani înverșunați cu Estul. Nu-mi închipuiam că va exista sau că va putea să supraviețuiască o prietenie continuă între Est și Vest. Și apoi, indiferent de situație noi eram la mijloc, adică acolo unde privești cu un ochi la unul și cu celălalt ochi îl spionezi pe cel pe care-l credeai dușman. Mă întrebam dacă mai e nevoie de munca de informații, adică la ce ar mai folosi când ai devenit prieten cu cel care ți-a fost dușman o

jumătate de secol? Mi-am revenit brusc spunându-mi că: „întotdeauna mai e ceva de făcut și între prieteni”. Apoi munca de informații e indispensabilă luptei pentru resurse de toate tipurile, pentru piețe, pentru... o da, pentru bani, pentru că, nu? Cine are bani are și putere. Așa că într-o seară de martie în apartamentul în care ne găzduia statul am dezvoltat subiectul cu Gabriela.

-Ce zici, o întreb doar ca pentru a dezgheța atmosfera neștiind dacă are dispoziție pentru o discuție profesională, crezi că ne va chema cineva să ne întrebe ceva?

-Pe mine m-a chemat, spune ea lăsându-mă mască pentru că nu știam de un astfel de demers.

-Cine? Când? Și de ce nu mi-ai spus?

-Simplu: azi am fost chemată de colonelul care vrea să reorganizeze direcția pentru acoperiți.

-Da? Și ce ți-a spus acest colonel?

-Că știe că am lucrat sub acoperire mulți ani și că ar vrea să organizeze structura aceasta cu ajutorul meu.

-Bravo doamnă! Iată că ți-ai și găsit loc de muncă, spun cu năduf pe suflet pentru că eu încă mă zbăteam ca peștele pe uscat.

-Încă nu, pentru că nu am dat niciun răspuns.

-De ce?

-Pentru că nici nu mi s-a cerut să accept ceva, ci doar am fost consultată.

-Gabriela având în vedere că mai bine de un deceniu ai activat în interiorul unui teribil serviciu secret, dar în realitate aparțineai altuia, îți dai seama că viața ta e în pericol în permanență?

-Da. Știu ce ai vrea să-mi sugerezi, că ar fi bine să mă retrag, dar crede-mă Matei că cea mai bună protecție nu e în afara unui serviciu secret, ci în interiorul lui. De aceea și intenționez să rămân.

-Mai pus pe gânduri. Eu mă gândeam că în afară nu mai prezint interes pentru nimeni.

-Din contra, în afară devii vulnerabil pentru că ești depozitarul unui arsenal de informații și nu numai atât, pentru ceea ce ai putea însemna în lupta pe tărâmul informațiilor având în vedere capacitatea, experiența,

profesionalismul câștigat în zeci de ani de muncă în domeniu.

-Măi să fie! Spun, să înțeleg că noi suntem niște comori?

-Chiar suntem. Și de aceea nu se va renunța așa ușor la noi.

-Atunci ce să fac? Să bat la ușă? Să întreb în dreapta și-n stânga „măăă care ai nevoie de mine?”

-Nu, nu e nevoie să întreb pentru că îți garantez că vei fi întrebat.

-Adică?

-Ai răbdare și vei vedea că în câteva săptămâni, dacă nu zile cineva te va întreba ceva.

-Ce să mă întrebe?

-Da că ceva de genul: „ce-i cu tine pe aici, măcar la ce te pricepi, ce știi să faci?”

-Sfatul tău?

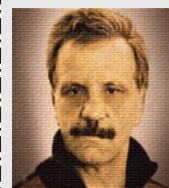
-Ai răbdare. Matei nu știi că în meseria noastră răbdarea joacă un rol esențial?

-Da. Ai dreptate, răbdarea m-a scos de multe ori din situații critice.

Curios era pentru mine că primeam salariu, deși nu produceam nimic. E adevărat nici nu încurcam pe nimeni, doar mă înființam și eu pe acolo să văd care mai este starea de lucruri. Sigur băieții ăștia de la armată făceau ei ceva, adică o puneau de o reformă. Depinde de unde privești situația. Reforma ar fi putut însemna ceva nou în totalitate, sau doar impregnate în sistemul existent niște nervuri care să simuleze noutatea, dar în realitate să nu se producă nimic. Nu. La schimbarea unui regim serviciile de informații trebuiau să îmbrace haine noi de sus până jos, inclusiv pe dedesubt. Ne schimbăm

culoarea? Da, dar și calitatea veșmintelor. Și cu mintea cum rămâne? Mintea nu o poți schimba. Ea este ca o rădăcină, a crescut într-un anumit tip de sol și acolo rămâne. Se adaptează? Cum? Ce procedură să folosești pentru a adapta mintea la o nouă realitatea a câmpului de luptă? O iei lent și o lași să înțeleagă realitatea pe care o trăiește fără s-o forțezi. Înțelegerea vine de la sine. Dacă nu vine înseamnă că adaptarea nu este posibilă. Eram pregătit pentru o trecere atât de abruptă? O trecere spre ce? Spre o nouă eră a muncii de informații. Mă gândeam la Gabriela partenera mea de viață de acum și cea care slujise la doi stăpâni fără ca unul din ei să știe dubla apartenență, iar acum era de folos tocmai pentru dubla ei participare. Fusesse zece ani în interiorul unuia dintre cele mai de temut servicii secrete, existent și acum după anul nouăzeci. Până când oare mai putea rezista aceasta? Mă întrebam și făceam o retrospectivă a ceea ce întâmplase numai cu un an în urmă în Europa. Comunismul se prăbușise în Estul ei ca un joc de puzzle, una după alta țările din sfera de influență a marelui vecin comunist de la Est își schimbaseră regimurile politice, dar ce să vezi? Numai el, Marele Vecin mai era încă legat de comunism. E adevărat și aici era muribund, se zbătea, avea lumânarea pe piept, dar încă nu se dădea dus. Aici încă serviciul secret în care slujise și Gabriela un deceniu era ținut în viață, cu perfuzii, dar era în viață. Ce să penetrezi aici? Era ca și cum ai fi pătruns într-o casă cuprinsă de flăcări și nu pentru a salva ceva, ci doar pentru a vedea cum arde. Avea vreun sens? Nu. Atunci așteptăm să ardă casa, apoi pătrundem printre ruine și vedem dacă este ceva de cules. Era luna martie și aveam un dor de primăvară de parcă eram copil cuprins de febra renașterii naturii. Imi aminteam cum în satul meu natal atunci când natura exploda de viață, colindam acele meleaguri înobilate de dragostea față de acele locuri de o neasemuită frumusețe. Și nu mai mă săturam de frumusețea lor, mă îmbătam cu ea în fiecare zi, până când mă trezea viața la realitate, adică mama care mă trimitea la treburile gospodăriei sau vreun profesor la școală căruia îi rămăsesem dator cu vreun răspuns. Am fost trezit însă la realitatea fără să vreau de un eveniment dureros petrecut în Ardeal. Vecinii noștri de la vest aniversau Revoluția de la patruzeci și opt, care coincidea și cu ziua lor națională și ce să

vezi? Au agitat spiritele și în inima Ardealului punând de o confruntare... etnică. Pentru că... nu? Numai de asta mai aveam nevoie după evenimentele petrecute cu câteva luni în urmă când am simțit că ființa noastră este zguduită din temelii. De ce atunci? Pentru că adversarul simte când ești slab, când te clătini. Priveam la televizor derularea evenimentelor și atunci am simțit că munca mea, dar mai ales experiența sunt mai necesare ca oricând pentru că odată pătruns în interior, poți simți cel mai bine unde e nevoie de intervenție pentru a opri... focul. Am văzut cu ochii minții unde zace pericolul, de unde poate veni acesta, cum ne poate afecta și cât de mult. Și am înțeles că munca de informații nu încetează niciodată, nici atunci când cineva ar spune că s-a instalat o... pace eternă, deși pare sută la sută improbabil să se întâmple asta. Pacea eternă nu există, dușmanul chiar dacă temporar se odihnește sau crează această impresie, el rămâne atent în ființa lui, are în el gena răului pe care o activează din când în când, adică atunci când subiectul/subiecții săi sunt cutremurați din interior. Nu a fost nevoie de alt motiv care să mă determine să continui munca de informații acolo unde o începusem cu mulți ani în urmă. Eram ieșit din uz? Nu, eram un individ rutinat, poate prea rutinat, cunoscător și depozitar al unor informații care valorau enorm pe piața de specialitate, iar eu nu eram de vânzare. Ar fi existat cineva care să mă cumpere? Poate, nu știu, dar sigur existau mulți în acel moment care mă voiau în afara câmpului de luptă. Pentru că nu? Inamicul este înfrânt atunci când are inima oprită, temporar când îi lipsește un braț sau un picior (spun temporar pentru că dacă are mintea cu el tot este un pericol și cu acest handicap locomotor), când zace într-o celulă fie ea de închisoare sau de spital, sau când l-ai cumpărat. Un ofițer de informații e periculos în orice împrejurare dacă nu-l ai aliat. Am cumpănat serios la ceea ce avem de făcut. Aș mai putut fi un ofițer operativ, de teren, bun, eficient care să aducă rezultate palpabile noii stări de lucruri din țara mea? Nu gândeam și pentru Gabriela, ea avea deja un ascendent în fața mea, un deceniu slujise sub acoperire într-unul dintre cele mai de temut servicii secrete din lume, îi știa toate slăbiciunile, toate vulnerabilitățile, și acest serviciu acum ar fi putut deveni dușmanul nostru numărul unu.

recurs la hotărâre

Ion Iancu VALE

făcuse cu sine aspru legământ,
hotărât să nu mai scrie niciodată nici
un vers,
nici o frază,
nimic din ce ar fi putut să însemne
literatură.
O, și ce l-a durut atunci sufletul
și gândul și cuvântul.
ca o unghie în rană l-a durut,
ca o moarte de om drag l-a durut.
ca pieirea de neam și țară l-a durut
simțea atunci că nu mai putea, că nu
mai voia
să se sinucidă încet, încet,
la nesfârșit pentru visuri, idealuri și
speranțe
îgnorate, persiflate, strâmb judecate
și nedrept condamnate.
pentru că el era altfel alcătuit, și cât de
mulți
îl detestau și-l urau pentru asta,
căci el vedea ce alții nici măcar nu-
ntrezăreau,
auzea cuvinte și îndemnuri nerostite
și colinda târâmurii necălcate de
oameni,
timp în care își ortografia existența cu
umilințe
și renunțări, cu sudoare și sânge.
și totuși a objurat, singur și nesilit de
nimeni,
realizând la un moment dat,
că mai avea de spus câte ceva și că,
dacă
(atunci când Creatorul va hotări) tot o
să moară,
să o facă măcar pe limba lui singulară.
pe limba lui de pasăre rară,
ce i-a fost hărăzită
în momentul ieșirii din oul sublim,
căzut din spațiu și clocit cu devoțiune,
într-un cuib captușit cu ivoriu,
de un preștient șarpe multicolor, care
iluminat,
l-a mușcat blând dar ireversibil de
inimă.
i-a inoculat astfel venin vital de
mirodenie stelară
și l-a marcat ca pe un lingou celest,
indivizibil
și nealiabil pentru a nu-și trăda
condiția de om,
căruia i-au fost relevate azimuturi
supreme
precum Calea, Amintirea și Lumina.

Ceaușescu printre noi?

Ștefania OPROESCU

Nu știu câți ani are Cristina Modreanu, presupun doar că eu fac parte din generația părinților săi. Indignată de prezența lui Ceaușescu pe "ecranele patriei" aceasta semnează articolul de pe prima pagină din "Adevărul literar și artistic nr. 713 - 24 aprilie 2004, intitulat "Ceaușescu printre noi". Titlul sugera cumva ideea că autoarea se va referi la fantoma dispărutului materializată în foști apropiați, acoliți, beneficiari de conturi rămase neelucidate, mai iuți de mână și de cunoștință de cauză la "revoluție". Iată însă că nu, descopăr că Ceaușescu suntem noi, generația părinților săi, dormind în dulcele leagăn al democrației (originale) după ce am fost beneficiari ai regimului pe care l-am traversat cu ochii închiși. Poate ar fi fost bine dacă autoarea își întreba proprii părinți înainte să găsească singură răspunsuri sau să dea verdicte.

Dar, care-i problema? Revăzându-l pe Ceaușescu "în una din serile trecute" la televizor, se întreabă "fascinată, ca sub hipnoză, cum a putut generația părinților mei să admită a fi condusă de un asemenea individ. Cum suportau să-i asculte discursurile agramate, jumătățile de idei învățate pe dinafară, cum de nu-și întorceau privirea de la chipul lui buhăit cu ochii goi, sau dacă și-o întorceau de ce nu făceau pasul următor spre revoltă?" Trăind parcă pe altă lume întreabă în continuare: "pe cine mai interesează acum, în 2004" ca și cum sute de ani nu doar 15 au trecut de la mult discutata schimbare. Dacă ar fi să-i dăm dreptate poate n-ar trebui să amintim decât "în reviste de specialitate" despre evenimente de mult trecute. Să nu mai aducem la televizor sau în ziare aminte de victimele Inchiziției, despre lagărele naziste, despre moartea lui Kennedy etc., că doar ne aflăm în anul 2004. Și să lăsăm televizorului doar umorul de prost gust, manelele, omuciderile, pruncuciderile, violurile, ghicitoarele, de care semnatara articolului nu se arată revoltată. Mai mult, în final, dă verdictul: „nu numai că

generația părinților noștri nu s-a revoltat atunci, dar ea nu s-a trezit nici azi". Ba s-a trezit doamnă sau domnișoară Cristina Modreanu, doar că s-a trezit din lac în puț. Luați aminte la suferințele părinților dumneavoastră umiliți și acum peste măsură de 15 ani de guvernare. Acum, când din societatea civilă faceți și dumneavoastră tinerii parte.

Ascultați rugămintea unuia dintre ei, vorbitor în pustiu: "S-a îmbolnăvit poporul! Mulțimea se îndreaptă spre spitale ca spre stadioane. E o viermuială acolo cum rar s-a văzut. Și d-stră zâmbiți, zâmbiți! vă rugăm tare mult nu mai zâmbiți! (A. Paniș, revista "Snagov" nr. 54, aprilie 2004).

Știți cine este A. Paniș? Sunt sigură că nu știți. Măcar din motivul că nu apare la televizor, ci în revistă, așa cum sugerați dumneavoastră.

Ați citit ce spune domnul acesta în romanele "Lăgărul e viața noastră" sau "Ultimul drum spre România" (ed. Snagov 1996).

Ați citit ce spune Magda Ursache în romanul "Rău de România"? (ed. Junimea, 2003).

Întrebarea d-stră "pe cine mai interesează acum în 2004" aduce a inconștiență. Îmi permit să vă atrag atenția că vă interesează pe d-stră, tinerii de azi care l-au privit pe Ceaușescu doar cu "ochi de copil". Pe d-stră, căora vi se pare că rostul acestei memorări pare "căutat cu lumânarea, îndelung, strategic, acum în prag de alegeri" nu vă aflați tocmai d-stră în pragul unei confuzii? Sper că nu sunteți atât de naivă încât să credeți că sistemul totalitar era reprezentat de un singur om iar toți ceilalți douăzeci de milioane tremurau de spaimă, în fața lui. Cunoașteți sper ce diabolic sistem de represiune cu sediul la Comitetul Central avea ramificații în fiecare județ, slujind mai abtîr regimul decât însuși conducătorul? Ați studiat "reviste de specialitate" sau ați consultat istorici despre greva minerilor din Valea Jiului (altele decât după revoluție) despre revolta de la Brașov, despre revolta studenților de la Iași sau despre faimosul caz Ursu? Și nu uitați, vorbim despre perioada Ceaușescu. Ce s-a întâmplat înainte, închisori, deportări, expulzări, confiscări de bunuri materiale și spirituale în numele regimului comunist. Vă interesează, sau să le lăsăm și pe acestea pe seama istoricilor?

Sigur, erați copil, nu aveți altă grijă, după cum spuneți decât aceea de a vă juca. Ocrotiți de părinții pe care acum îi acuzați. Mai spuneți în articole: "în loc să accelerăm, oprim trenul ca să ne mai amintim puțin de găurile prin care am trecut". Vă reamintim faptul că aceste găuri n-au fost demolate. Sunt găurile prin care v-am purtat în brațe, ferindu-vă așa cum puteam de umilinta lipsurilor. Ne prefăceam, ne străduiam să vă creăm un climat de normalitate sperând, mereu sperând că veți trăi alte vremuri. Și chiar dacă aceste

→ Continuare în pag. 17

SUB FULGERE ALBASTRE: OCTAVIAN GOGA ȘI MAGICUL ARDEAL

Constantin STANCU

În lumea literară există magie, una venind din straturile istoriei. Ardealul este această zonă unică, ca un continent într-un veac aurit. Adrian Botez, punând accentul pe viziunea sa asupra literaturii, face o analiză hermeneutică, asupra poeziei lui Octavian Goga. Autorul, poet, eseist inconfundabil, prozator straniu și deschis, vine cu această prezentare, după ce a analizat poezia lui Eminescu sau Dosoftei, ori Emil Botta. Experiența sa hermeneutică l-a condus, inevitabil, spre Octavian Goga.

În cartea *Magica noastră casă: Ardealul* (...un vis, puțină istorie și analiză hermeneutică, asupra poeziei lui Octavian Goga), apărută la Editura Rafet, în anul 2020, Adrian Botez dedică eseurile și recenziile acelor români care nu-și trădează rădăcinile. O face sincer, cu patos, serios deoarece Octavian Goga este un „*geniu în stare de ardere*”, un poet exponențial pentru literatura română. El a venit după Mihai Eminescu, izbucnind, în spiritualitatea de la noi, cu poeme în care a pus vibrația picurată, de Dumnezeu, la Geneză. Pământul românesc era cuprins în inventarul divin, poetul a captat miracolele și viitorul, așa cum s-a coagulat în prezentul dintre cele două războaie mondiale. Un timp crunt și revelator, pentru istoria noastră.

Adrian Botez își structurează ampla analiză pe mai multe zone fierbinți, greu de decantat în structurile uzuale ale teoriei literare: Ardealul – „*Magica noastră casă*”; Metanoia lacrimii – spre forță stihinic-orfică, de mântuire a neamului. Eminescianismul lui Octavian Goga; „*Luceafărul*” (nedesăvârșit...?! – sau enigmatic?!); al lui Octavian Goga: poemul „*NOI*”; „*Autopsierii*”; „*Casa Noastră*” – Casa Magică a Vizionarilor. Mesia/ „*Mesianismul*” – înlocuit de vizionarismul Creștin („*Clăcașii*”); Epopeea lui Radu Roată; Poetul – Profet și nemulțumirile lui; Cain și munții. Cosmologia bipolară a crucii, la Octavian Goga; Timpul, în poezia lui Octavian Goga; Cântecul. Poezia/ Cântec/ Mantră: poezia ca ritual. Iubirea. Femeia, la Goga. Lupul dacic – Lupul Fenrir. Poetul supus misiunii soteoriologice. Nenorocul, amarul, jalea, jelitul. Înviearea; Străinătatea; Vindecarea/ Mântuirea prin strămoși; Concluzii.

Cartea cuprinde o amplă Bibliografie, anexe privitoare la operele originale ale lui Octavian Goga, consultate în volume. Referințe critice, evocări în periodice și alte publicații, studii de referință, toate în volume dense. Plus o bibliografie teoretică: stilistică, lingvistică, estetică, hermeneutică, istoria culturii, folclor, folcloristică, tracologie, filozofie, ocultism etc.

La final, ne sunt prezentate date legate de viața și activitatea lui Adrian Botez.

Suntem în prezența unei analize ample, făcută din mai multe puncte de vedere, complexe, bazată pe un material bogat, izvorând din istoria dură a românilor, din delta culturii române, din pasiunea autorului, pentru personajele complexe ale literaturii române. Religia este prezentă și ea, modelează cele douăsprezece capitole și le oferă un portal spre cer și spre istorie. Botez aranjează mai multe tablouri în care este prezent Octavian Goga, activ, dinamic, implicat în viața spirituală.

De remarcat plonjonul făcut de autor în istoria Ardealului, călătoria spirituală prin momentele astrale ale acestei zone. Sunt punctate punctele de sprijin: Sarmizegetusa, momentul Gelu, evenimente susținute de personalitatea unor înaintași demni, precum Ioan/ Iancu de Hunedoara, Gheorghe Doja, Ștefan Ludwig Roth, Avram Iancu, Horea, Cloșca și Crișan, martorii Marii Uniri de la 1918... Ardealul este perceput ca o importantă CASĂ, locul unde românii au avut un pământ al lor, s-au putut defini ca NOI.

Adrian Botez pune pasiune în descrierea făcută istoriei Ardealului, se bazează pe multe fapte, documente, date, face trimiteri, explică. Această analiză istorică i-a permis să înțeleagă în profunzime trăirile lui Octavian Goga, să pipăie suferința din această zonă a României. Să simtă sângele amestecat împreună cu vorbele oamenilor, pământul locului, cu miturile și credințele lor, să accepte unirea dintre pământ și cer. Printre fulgerele istoriei apare tipătul unic al ardelenilor, un fior argintat. Cititorul va redescoperi/ descoperi istoria, așa cum a fost - și va înțelege.

În analiza operei lui Octavian Goga, Adrian Botez face o paralelă cu opera lui Eminescu: *Luceafărul*/ *Noi*. Două capodopere ale literaturii, cu toate agresiunile hermeneutice ale diferiților formatori de opinie literară. Poetul genial a avut o „*casă magică*”, un loc unic, luminat. Oltul apare ca o cetate naturală, un refugiu – „*cetate de scăpare*”, după regulile religioase ale Vechiului Testament. Casa lui Octavian Goga este încăpătoare, încă, a fost sprijin, prin vremuri grele, pentru țărani, lăutari, preoți, cantori, dascăli, secerători manuali, plugari, clăcași. Ei au fost cei mulți, care au dus bătaia fizică și spirituală în istorie. Casa le-a dat argumente solide. Poetul, simțindu-le viața, a transformat marile încercări,

marile traume istorice în argumente ale salvării/mântuirii. Octavian Goga a identificat rădăcinile răului, ele vin dinspre păcatului lui Cain, o extrapolare în istorie. O istorie în care a fost, este/există, la modul activ și etern, Dumnezeu, veghind asupra faptelor oamenilor: prin vremuri.

De remarcat, la bardul ardelean, cântecul dedicat femeii, un cântec pentru vatră, pentru ajutorul de nădejde dat bărbaților, care au dus lupta spirituală și fizică, pentru Casa Ardealului. Femeia capabilă să nască pe eliberatorul celor care au suferit/ suferă. Poetul a rămas legat de identitatea oamenilor din acest loc special, a conservat legea veche și nouă, stropită cu suferințe crunte. Fiecare ființă de aici poartă, în trup, un cimitir/ țințirim de suflete pierdute, unele anonime. Goga a pledat pentru integrarea Ardealului în România, dar și în Paradisul Pierdut. Toate i-au permis poetului să fundamenteze o viziune asupra destinului în istorie, a eliberării de sub păcatele oamenilor, o ieșire de siguranță spre marea istorie. Poezia lui Goga a fost cântec, ritual, cuvintele au purtat în ele forța luminii, au coagulat energiile rugăciunilor. Eliberarea este bipolară, în sfera spirituală, metafizică și în sfera luptei pentru pâinea cea de toate zilele. Opera lui Goga este scrisoarea adresată împăratului, el pleacă în lume să-și recâștige dreptatea prin eliberare/înviere. Sub fulgere albastre se încheagă Cântarea Cântărilor, cântarea suferinței/ a patimilor.

Ardealul / Har-Deal, muntele harului divin, tărâm sfânt. Paralela cu textele biblice, care au, ca motiv, muntele lui Dumnezeu, așa se arată, în istorie, Ardealul. Sunt motive religioase, dar și orfice, motive istorice, dar și tainice/metafizice. Goga a pus, în tablouri paralele, mitul poporului lui Israel, cu mitul poporului român, comunicarea făcându-se prin vasele comunicante, spirituale, activate de credință.

Un capitol interesant și dens este dedicat vieții marelui poet. Portretul realizat este semnificativ, cuprinde date legate de primii ani ai vieții, debutul publicistic, opera poetică, activitatea de gazetar, activitatea de dramaturg și cea de traducător. Sunt enumerate câteva aspecte legate de activitatea politică a lui Goga, faptele legate de unirea Transilvaniei cu Patria, participant activ la Marea Unire din 1918. Autorul a ținut să menționeze că eroul analizei a fost membru al Academiei Române, primind și premii importante, pentru vremea aceea. Un episod dens este cel al dragostei manifestată față de Veturia Goga (fostă Mureșan), o dragoste intensă și tensionată. Veturia a fost un personaj controversat al epocii, femeie cu educație de ținută, poliglotă (germană, franceză, maghiară). A avut relații politico-sociale controversate, cu persoanele puternice ale vremii: Regele Carol al II-lea, Ion

Antonescu, Hitler. Se pare că a fost agent activ al unor rețele de spionaj și interfața pentru unele activități discutabile, sau greu de explicat. Sfârșitul poetului este legat de activitatea Veturiei, datele fiind relevante. Toate acestea redau un mediu atipic și anistoric, legat de viața lui Octavian Goga.

Ca personaj complex, cu puternică imagine formată la populația română a vremii, scriitor de forță, inspirat și carismatic, personajul Goga a fost analizat de numeroși critici literari sau oameni de cultură, precum și întreaga sa activitate literară. Adrian Botez îi numește „autopiserii”, cei legați, exclusiv, de propriile lor viziuni analitice („des-făcătoare” și, extrem de rar, „refăcătoare”-”învietoare” !), asupra literaturii. Motivațiile au fost complexe: Goga a participat activ la Marea Unire, a ținut discursuri electrizante, opera sa a avut impact în rândul poporului, a fost sincer și deschis, cu un limbaj percutant, în vogă. Personalități marcante au punctat prezența poetului în lumea culturală, de la Titu Maiorescu - la Eugen Lovinescu. Au mai scris despre opera poetului: Eugen Lovinescu, Sextil Pușcariu, Nicolae Iorga, Mircea Zăciu, Mihail Dragomirescu, Ovid Densusianu, Eugen Simion, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Nicolae Manolescu etc. Dezbaterile s-a centrat pe mesianismul lui Octavian Goga, un subiect fierbinte, mereu actual, când se pune în scenă personajul și sensul în istorie. Textele scrise au avut impact, chiar dacă unele personalități au atacat opera poetică și poetul, dintr-un avânt estetic, doctrinar, religios sau politic. Teodor Vârgolici a scris: „Octavian Goga a fost cel care a deschis porți noi, nebănuite, în climatul liricii românești. El a adus nu numai un suflu nou, de nobilă esență patriotică și socială, ci și o artă proprie, cu calități de netă superioritate, față de cea a contemporanilor săi. Octavian Goga este deținătorul unei deosebite puteri de exprimare poetică, având darul de a evoca, pregnant și plastic, prin imagini, stări afective, idei și realități concrete” (p. 217).

Pe de altă parte, Nicolae Iorga sublinia: „Oriunde ai deschide volumul lui Octavian Goga, veți găsi, pretutindeni, această siguranță în orice observație și în orice cuvânt, această precizie de amănunte” (p. 212).

Sunt puncte de vedere contradictorii, ele pun în lumină drama poetului, care poate exprima lumina unei lacrimi. Adrian Botez are comentariul său favorabil, dar are și meritul de a nota poziția scriitorului în epocă: „Alungă patimile mele,/ Pe veci strigarea lor o frânge,/ Și durerea altor inimi/ Învață-mă pe mine-a plânge./ Nu rostul meu, de-a pururi pradă/ Ursitei maștere și rele,/ Ci jalea unei lumi, părinte,/Să plângă-n lacrimile mele” (p.223).

Adrian Botez a realizat o analiză amplă asupra poetului, a operei sale, asupra personajului politic și

carismatic - Octavian Goga. S-a bazat pe o amplă documentare, ne-a transmis date importante despre fenomenul literar stârnit de poet, despre vremea în care a trăit, despre istoria specială a Ardealului, precum și asupra forțelor care au acționat în societate, pentru ca o astfel de operă să aibă impact și semnificație istorico-literară. Autorul (hermeneut și revelator de Adevăr) pune o mare pasiune, în expunere - și acribie, în analiză. Sublinierile, frazele - ample, chiar meandrice... - fac, uneori, mesajul și, implicit, lectura - mai dificile. Dar hermeneutul Botez are curajul (poate, în plus : dreptul și darul) de a se exprima cu o liminară sinceritate analitico-sintetică, "pe șleau"...

Dimensiunea didactică este mult accentuată, față de anterioarele sale cărți de hermeneutică (...da, din nefericire, e nevoie, din ce mai mult, , de „didahos”- învățătură, în aceste vremi și-n această societate, tot mai pronunțat, a-culturale și cvasi-total indiferente, față de "buletinul de identitate" al popoarelor - Istoria...).

Autorul citează masiv, a găsit esența mesajului poetic, a analizat opera din punct de vedere spiritual, subliniind, mai ales, acest aspect. Persuasiunea lui pune presiune pe cititor, în ciuda unor evenimente literare, demne de faptele poezilor, din epoca modernă. Fundalul istorico-social asigură densitate analizei, viziune, finalitate și punctează calitățile și erorile unui geniu ardent, pasionat de suferința poporului din care a făcut parte. Firul lirico-patriotic al operei lui Goga este subliniat, prin versuri

care depășesc mesajul simbolic, cu note religioase și profund umane: „Din ceata lor, grăbită, se desprinde,/ Întreg lăsându-și codrul de merinde,/ Cu chipul stins, o umbră de femeie./ Lângă-un răzor ea stă îngrijorată,/ Privește-n jos și sânul și-l descheie,/ Mângâietor s-apleacă să ridice/Un făt bălan, ce, adumbrit de spice,/ A adormit pe-un așternut de glugă./Ea blând ridică-l, stând în genunchetă,/ Și-ncet îi dă copilului să sugă...” (p.232). Avem viziunea unui viitor, materializată prin pruncul ce pare a se naște din unirea femeii cu pământul românesc, o imagine mesianică - deci, cu impact.

Meritul lui Adrian Botez este de a fixa o fotografie veridică a personajului Octavian Goga și a epocii în care a trăit. Vremurile s-au schimbat brutal, personajele poetului, așa cum am arătat mai sus, s-au schimbat. La sat se remarcă acum primarul, polițistul, poștașul - care (încă) aduce pensia și venitul, eventual profesorul cu laptop sau tabletă, mecanizatorul agricol, acționând pe utilaje cu GPS, poate medicul de familie, care vine, pe jos, să pună diagnosticul și tratamentul unei alte lumi, într-o altă paradigmă.

În analiza sa, Adrian Botez a stat de vorbă cu poetul Octavian Goga, undeva pe o plajă a timpului magic, a comentat ideile unor istorici, critici literari sau ale unor oameni de cultură, i-a ironizat, a participat activ la crearea atmosferei în care apar țărani, dascăli, preotul, clăcașul și alte personaje, care au ținut, pe umeri, Lumea Ardealului.

→ Continuare din pag. 14

aduceri aminte se fac acum, în prag de alegeri, nu considerați acest fapt ca un semnal de alarmă ca ce-a fost să nu se mai repete. Ce faceți d-stră, generația tânără? Într-o democrație care nu mai amenință cu tortura, cu moartea, cu închisoarea, ce fac tinerii? Produc manele, produc spectacole idioate de prost gust pe "ecranele patriei" și nu numai. Vă deranjează cumva lipsa de acțiune a tinerilor ajunși cum necum la guvernare? Vă deranjează că din mașini de ultimă generație vă stropesc cu noroi, vă accidentează fiii îmbogățiților peste noapte?)

Vă deranjează că fiii, fiicele acestor îmbogățiți ocupă prin concursuri de împrejurări posturi la care nici nu visați? Vă deranjează că tineri dotați părăsesc țara din dorința de evadare dintr-un sistem înțepenit în puterea celui mai tare dincolo de valoare?

Ați urmărit în ultimele sondaje de opinie unde se situează tinerii de azi la locuri de muncă, salarii, întemeiere de familii, emigrare, consum de droguri? De ce oare toate acestea? Din cauza părinților? Să admitem faptul că noi, părinții nu ne-am trezit. Ce faceți atunci d-stră? Haideți, vă rugăm, revoltați-vă puțin! Haideți, faceți ce n-am făcut noi părinții în alte condiții despre care se pare că nu aveți habar. Vă dăm mână liberă! Oferiți-ne o alternativă. De ce nu vă revoltați? De ce nu

accelerați? Cine vă împiedică? Fantoma lui Ceaușescu pe ecran? Să fim serioși! Dați-ne un exemplu de curaj: Și de ce nu, oferiți-ne și nouă o bătrânețe liniștită. S-ar putea s-o merităm măcar pentru că v-am crescut ferindu-vă de primejdii, ca să vă puteți măcar juca. Ori poate am greșit lipsindu-vă de călirea prin închisori, lagăre de muncă forțată sau orfeline. Sunt acum destui copii pe străzi, prin canale. Tot pe părinți îi acuză și ei. Dacă există o diferență între dumneavoastră și ei, aveți vă rog discernerea de a ierarhiza limitele acuzării. Altfel "verba volant script". În biblioteci, vulgul, incultura și Big Brother un "modus vivendi" de care, cine va da socoteală generației viitoare?

Nota : Culmea este că domnul Ștefan Agopian vine cu un text asemănător în Cațavencu Nr. 18 din 4 – 10 mai 2004. Coincidența ne-a amuzat într-atât încât am refuzat ca autoarea să și-l retragă. Îl publicăm ca atare, precizând că a fost citit în Cenaclul Duiliu Zamfirescu de la Casa Armatei din Focșani de luni 3 mai, 2004, la ora 18,00, urmând să ne bucurăm de luciditatea celor care mai au capul limpede în această țară. Momentul publicării este fast pentru Agopian pentru că are un săptămânal la dispoziție, dar și mai fast pentru că-l intuim și noi „ante partas” cum ar zice „academicienii”. Săc! Dă Doamne să mai avem parte de asemenea coincidențe.

POEZII

Georgeta Resteman

Amurgul curcubeielor de ceară

*Suntem un pumn de colb sfințit de ploi –
Ne stingem și renaștem din țărână,
Reinventăm tăcerile din noi
Când curcubeiele ne țin de mână.*

*Suntem firave urme de mirări
Ce-au rătăcit ades', odinioară,
Viori de vânt pe umeri de-ntrebări
Ascunse-n curcubeiele de ceață.*

*Suntem tăcere și suntem cuvânt,
Suntem curaj și frici venind să ceață
Simbrie din ce-avem în noi mai sfânt,
Să vândă curcubeielor de ceață...*

*Dar cum nimic nu-i veșnic, vine-o zi
Când ceața minții,-ncet, se risipește,
Iar curcubeul ce-a părut a fi
Din ceață-n ceața minții se topește...*

*Și te ridici tăcut, privind spre cer,
Rugându-te nicidecum să nu mai doară.
Te uiți zâmbind – căci totu-i efemer –
Spre-amurgul curcubeielor de ceață...*

Colind de ger

*M-ai colindat din nou, singurătate
(ce-ți place ție, de Crăciun, cu mine!),
Dar îți promit, la anul de vei bate
La ușa mea – și ți-ine minte bine –,*

*Surato, nu te voi primi, nu-mi pasă
De plânsu-ți prefăcut, mi-a fost de-ajuns!
Ia-ți de pe mine mâna și mă lasă,
Prea mult mi-ai fost aproape și-ai
pătruns*

*În casa mea. Să fugi cât mai departe,
De-ți va fi dor, nebuno, (mie, nu!)
Ia-ți darurile toate, le împarte
În cele patru zări, sau... ia-le tu.*

*Împărăteasă-ntr-un tărâm de gheață,
Colindul tău de ger se face ger.
Porți, sfidător, un voal de ger pe față
Nu te mai vreau și scrie-voi pe cer*

*Doar cu puterea dragostei, scrisoare
Părintelui Preabun, să mi te ia.
Și să te pierzi în brăie de ninsoare,
Să nu mai fi singurătatea mea!*

Habar n-are frigul

*Iernii-i beau din pumni de frig arsura,
Frigu-n frig mă strânge cu-ndârjire
Rup din mine friguri, flori, cu gura –
Habar n-are frigul de iubire.*

*Vrea să-și facă azi din mine casă,
Vrea să-și afle-n inima mea loc
O cuprinde strașnic și n-o lasă –
Habar n-are că-i din maci de foc*

*Și topește, iernii,-ncet veșmântul!
Eu arunc în frig un roi de fluturi –
În zadar s-a înfrățit cu vântul,
Inima din flori își țese scuturi.*

*Supărat pe inima mea, iară,
Rupe frigul foi din calendar –
Uită că în mine-i primăvară
Și de frigul iernii n-am habar.*

Iertând accept viața așa cum este ea

*Tristețea vrea să-mi înflorească-n casă
(de parcă n-ar fi înflorit de-ajuns...)
Într-o tăcere stranie și deasă
Până-n adâncul inimii-a pătruns.*

*Din înfloriri cu înfloriri se-nfruptă
Scurpând pe flori cu verdele-i venin –
Se ia cu liniștea-mi, de gât, la trântă
Și-ar vrea, nebuna, ei să mă închin,*

*Să-mi fie clipa de tristețe ruptă,
Să-mi scrie suferință în destin.
Nu-i fac pe plac și o provoc la luptă
Rodind miresme din străvechiul scrin*

*În care-mi țin credința și speranța.
Doar Dumnezeu îmi știe cumpăna
Și învățând ce-nseamnă toleranța,
Iertând accept viața așa cum este ea.*

Izvoarele nu seacă niciodată

*Izvoarele nu seacă niciodată...
Își iau doar un răgaz de curgeri line,
Tihnit urcuș pe drumul către sine
Și înspre calea cea adevărată.*

*Izvoarele nu seacă, ele-adună
Comori ascunse ce nicidecum nu pier
Zdrobind cu veșnicia-un efemer
Zăgaz zidit din praf și ochi de lună.*

*Izvoarele nu seacă, nu se-ncruntă
Când volburile năvălesc, când urlă
Întemnițate clopote din turlă –
Izvoarele se pregătesc de nuntă.*

*Și când alaiu-nrouat de iederi
Va trece prin sprintărele izbucuri
Izvoarelor nu le mai puneți scuturi,
Căci îngerii le vor cânta din ceteri.*

*Iar cerurile prinde-s-or deodată
În horă cu tihniile din noi
Ducând spre lume-n șipote de ploi
Izvoare ce nu seacă niciodată.*

Din „Amurgul curcubeielor de ceață”,
Ed. Eikon 2018

Perenitatea și actualitatea voltairianismului

George PETROVAI

Dacă pentru voltairianism/volterianism vom continua să acceptăm explicația dicționarăscă („Filozofia lui Voltaire, care afirmă, pe linia raționalismului, ireligiozitatea epicuriană și antiascetică, criticând totodată fanatismul, prejudecățile, intoleranța și abuzurile de orice fel”), cum că reprezintă nucleul cultural-atitudinal al lui Voltaire, pseudonimul sub care François-Marie Arouet (1694-1778) a devenit nemuritor în cultura franceză și universală, atunci conceptul în cauză își confirmă din plin actualitatea, iar prin aceasta perenitatea, inclusiv în ceea ce privește cutremurătoarea necredință și decreștinare din zilele noastre (un studiu recent face cunoscut că doar 20% dintre britanicii intervievați au ceva în comun cu creștinismul).

Firește, ireligiozitatea lui Voltaire trebuie privită atât prin prisma teribilismului personal, cât și prin cea a ateismului în floare din epoca premergătoare revoluției iacobine (epoca iluminismului european, a enciclopediștilor francezi și a „luminaților despoți” Frederic al II-lea al Prusiei, Ecaterina a II-a a Rusiei și Iosif al II-lea al Imperiului habsburgic), revoluție (sic!) care – așa cum se știe prea bine – a înfrânt/ghilotinat altarul și tronul ca să deschidă calea evoluționismului și ateismului.

Imensa operă a lui Voltaire (epopeea Henriada, Scrisori filosofice, Dicționar filosofic, remarcabile studii despre Carol al XII-lea, Ludovic al XIV-lea și Petru cel Mare, poezii, tragedii și scrieri în proză ce au trăsăturile unor fabule, precum Zadig și Candide), operă în întregime străbătută de sclipitoarea și nescacata sa vervă satirică, nu putea să rămână nereceptivă la ideile de largă circulație din epocă: toleranța religioasă, fanatismul, prejudecățile, abuzurile, relația dintre individ și societate, adversitatea față de despoți etc.

Atâta doar că, spre deosebire de J.J. Rousseau, care reprezenta aripa de stânga a iluminismului francez (pleda din toate puterile pentru egalitatea și libertatea oamenilor și popoarelor), Voltaire se situează pe o poziție filosofico-socială mult mai ponderată. De pildă, în Dicționarul filosofic acceptă fără rezerve egalitatea naturală, dar constată că, în evoluția societății, ea a devenit „o simplă himeră”, asta deoarece oamenii s-au împărțit în stăpânitori și stăpâniți, motiv pentru care „rezolvă” libertatea țăranilor de pe poziția principiilor de bază ale economiei capitaliste: „Sunt liberi să-și vândă munca aceluia care-i va plăti mai bine”!

Totodată, contrar concepției lui Leibniz, Voltaire astfel selectează evenimentele tragice și absurde, încât prin Candide să poată demonstra că „lumea noastră nu e cea mai bună dintre toate lumile posibile”. Și poate cineva să-l contrazică, atunci când e vizibil chiar și pentru orbi alarmantul regres moral-spiritual al omenirii prin cruzime (de la al doilea război mondial, planeta noastră n-a cunoscut nici măcar o zi fără conflicte militare!), nespus de multă suferință (în fiecare zi mor de foame peste 400 de pământeni, inclusiv copii!),

minciună, lăcomie, ipocrizie, fornație și falsă cultură?... În mult mai mare măsură ca toți conducătorii politici și militari ai Franței, cele spuse mai sus (și câte ar mai fi de spus!) fac din Voltaire un exponent al fabulosului spirit francez, la fel cum Eminescu este chintesenta multimilenarei spiritualități românești, Dante – al celei italiene, Cervantes – al celei spaniole, Shakespeare – al lumii anglo-saxone, Goethe – al lumii germanice, Pușkin – al spiritualității rusești etc.

Neîndoișor că vor fi și din aceia (e dreptul lor, nu?) care, nemulțumiți de afirmațiile mele, vor susține sus și tare că, înaintea lui Voltaire, au fost alți reprezentanți referențiali ai culturii franceze (Descartes, Blaise Pascal), iar după el, unii chiar mai cu moț într-ale calității, cantității și exportului de spiritualitate franțuzească, precum titanii Balzac și Victor Hugo.

Așa este, numai că Voltaire reprezintă primul francez enciclopedic, neliniștit și curajos, care a izbutit să focalizeze întreaga cultură a poporului său (și nu numai), pentru ca – după îmbogățirea ei cu gândirea și geniul său artistic – s-o lase moștenire tuturor pământenilor.

Așa este, numai că Voltaire reprezintă primul francez enciclopedic, neliniștit și curajos, care a izbutit să focalizeze întreaga cultură a poporului său (și nu numai), pentru ca – după îmbogățirea ei cu gândirea și geniul său artistic – s-o lase moștenire tuturor pământenilor.

lata de ce trebuie apreciată cum se cuvine (adică la superlativ) cartea Maxime și cugetări (Editura Albatros, Colecția Cogito, 1974), despre care Elena Beram, coordonatoarea ediției, ne spune următoarele în Cuvânt înainte: „O antologie ca cea de față nu s-a editat încă în țara noastră, și nu avem știință că ar exista ceva similar tipărit recent în Franța (subl. mea, G.P.)”.

Cartea, zic eu, constituie un dublu avantaj pentru cititorul înșet de înțelepciunea voltairiană: nu numai că-i pune „pe tavă” 1641 de cugetări, atent selectate (la toate este menționat titlul operei din care au fost extrase) și judicios grupate pe sfere distincte ale reflecției (natură, om-viață-lume, societate, filosofie, artă și arte), dar – la final – el este răsplătit cu un adorabil Dicționar voltairian despre cele mai ilustre figuri istorice din toate domeniile de activitate (Alexandru cel Mare, Arhimede, Aristotel, Francis Bacon etc.), seria acestora încheindu-se cu...Voltaire: „În ce mă privește, am alcătuit acest mic Dicționar (Dicționarul filosofic, nota mea, G.P.) doar pentru a pune întrebări; sunt departe de certitudine”.

Pentru inalterabila lor frumusețe și bogăție instructivă, voi reda în continuare câteva cugetări voltairiene din acest minunat compendiu al operei sale: „Totul se leagă, totul este necesar”; „O cauză mică poate produce uneori efecte mari”; „E mai ușor să distrugi decât să clădești!”; „Ce depărtare de la strălucire la fericire!”; „Fericirea este o idee abstractă, alcătuită din câteva senzații de plăcere”; „Lacrimile sunt limbajul mut al durerii”; „E prea multă perfidie la curțile domnitorilor”; „Mare om de stat e acela care lasă în urmă monumente folositoare patriei”; „Timpul este părintele adevărului”; „Numim suflet ce însuflețește. Mai mult nu știm, datorită limitelor inteligenței noastre”; „Egalitatea e lucrul cel mai firesc și totodată cel mai himeric”; „A fi liber înseamnă a te supune doar legilor”; „Legea este un paloș cu care cel mai puternic taie în bucăți pe cel mai slab”; „Fără simțuri nu există memorie și fără memorie nu există gândire”; „Este trist și prostesc să crezi că știi ceea ce nu cunoști”.

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Un vas gol

Cupa cu apă dulce de izvor
E parte din ființa mea.
Am dat s-o beau,
Dar când am încercat,
Am găsit vasul gol.
Unde a pierit apa din el
Așa de timpuriu?
Oare înseamnă viața mai mult
Decât un simplu vas cu apă?
E totul straniu și incert.
Ce s-a schimbat?
Ieri, ca acum, eram aici
Umplându-mi cupa.
S-ar fi păstrat intactă apa
De mă opream și eu?
Spirit întemnițat
Sorbit...?

Anna Keiko, China

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Ultima cântare

spoită, nu goliță:
spoită-i casa mea
în tonul marilor
pasiuni și suferințe.

Va reveni din plânset
pe unde a fost purtată
cu masa ei stingheră
cu patul zgomotos.

Vor înflori săruturi
pe perne.
Și-ncolăcit pe trupuri
cearșaful răspândi-va
amețitoarea-i boare
de iederă în noapte

Ura se va împlânzi
în spatele ferestrei.

Va fi o gheară blândă.

Lăsați-mi doar speranța.

Miguel Hernández, (Orihuela 1910 –
Alicante 1942)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Cântec de neadormire

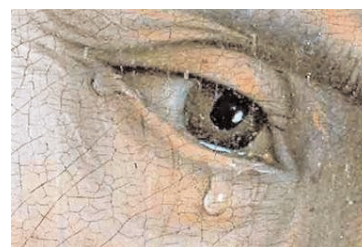
E încă noapte și cocoșul cântă.
O face noapte după noapte.
Iar eu pândesc cântarea-i în fiecare
seară.
Sumbru e timbrul vocii sale aproape
stinse.
Lumina pare acră, noaptea se sparge
în tril.
Pipăi întunecimea și-i deslușesc
mesajul.
Ai mai pierdut o noapte, vrea parcă
să-mi vestească.
Până într-o bună zi, când noapte și
cocoș nu vor mai fi.
***

Toamna trandafirilor

Trăiești deja în gara timpului depășit:
i-ai pus nume de Toamnă din
Trandafiri.
Absoarbe-le și aprinde-te. Și ascultă,
sub cerul stins, liniștea lumii.

Francisco Brines, Oliva, Spania 1932

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Corona

Azi,
18 martie,
a fost o zi senină
de primăvară.
Azi
nimeni
n-a ucis
pe nimeni
n-a ocărât nimeni

pe altcineva.
Când am trecut pragul

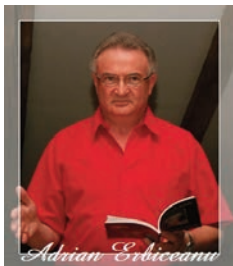
bisericii
ca să mă rog
mi s-a părut c-aud
vocile
celor
duși.
Ploaia curgea

în lacrimi
din ochii
lui Dumnezeu.

Ivan Hristov, Bulgaria (1978)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

„Același veac, același leat” (glosă)

Andrei ERBICEANU

*Același veac, același leat,
Mă pierde și nu știu s-o spun,
Printre frunzișul destrămat,
Pe care nu pot să-l adun,
Cât timpul, risipit în van
-Din inocență sau răsfăț-
Șterge răbojul, an cu an,
Fără să uit, fără să-nvăț.*

*Sub greutatea mă încovoi,
Când văd cum toate cad în lut,
Trăgând la carul cu nevoi,
Împins de teamă spre trecut;
Că nu-i nimic de înțeles
Din câte mi s-au dat-luat,
Fără vreo urmă de succes,
De-același veac, de-același leat.*

*Întorc o vorbă și găsesc
Mocnind în ea, un adevăr
Ce-mi pare strașnic și firesc
Cât, încă, n-am mușcat din măr;
Dar nu-l rostesc, ci îl ascund,
Între ce-i rău și ce e bun
În lumea care -muribund-
Mă pierde. Și nu știu s-o spun.*

*Spre toamnă brațele-și întind
Descinse ramuri de copac,
Făcând în mine să cuprind
Nedumerirea-n care zac;
Să simt mai mult decât aș vrea
De ce-am trăit, la ce-am visat,
Pe câmpul cotropit de nea,
Printre frunzișul destrămat.*

*M-a plec din ce în ce mai mult
Spre glasul tainic, să discern
-Rătăcitor, prin câte-ascult-
Între ce-i nou și ce-i etern,
Când din neantul echivoc
-Văzând cum dau să-l descompun-
Mă-nvăluie un cerc de foc,
Pe care nu pot să-l adun.*

*În mine vin și se petrec
Furtuni după furtuni, mereu,
-Căutătură și eșec-
Dezlănțuiri spre-un apogeu
Edificat, ca să-l ajung
-Iluzie, cu chip uman-
Pe drumul ce se-ntinde lung
Cât timpul risipit în van.*

*Spre țărături greu de cucerit
Mă poartă încă-același dor
-Ca umbre, care s-au pornit,
Lasându-și urmele-n pridvor-
Și-nchis în vechiul zodiac,
Menit, anume, să-l înhăț,
Nimic nu stă, când mă prefac,
Din inocență sau răsfăț.*

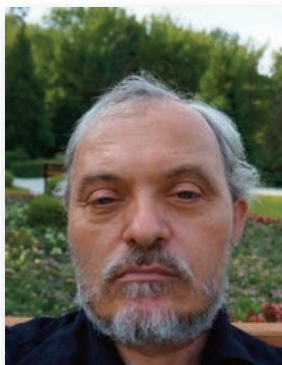
*Nu știu, din tot ce am atins,
Anume ce a mai rămas,
Că răscolit, cu dinadins,
În mine însumi m-am retras,
Dând clipei sufletul-obol
Să se destăinuie, profan,
Când rătăcit, din gol în gol,
Șterge răbojul, an cu an.*

*E drumul ca și cum a fost,
De mult prezis, să nu-l cuprind
-Ca dezmembrarea fără rost,
Pe orizonturi aburind-
Anume dat, anume pus,
Ca, insolubil, să m-agăț
De cele câte s-au mai spus,
Fără să uit, fără să-nvăț.*

*Fără să uit, fără să-nvăț,
Șters e răbojul, an cu an,
Din inocență sau răsfăț,
Cât timpul, risipit în van,
Pe care nu pot să-l adun
Printre frunzișul destrămat;
Mă pierde -și nu știu s-o spun-
Același veac, același leat.*

Vorbind despre antologii și traduceri cu Prof. Daniel Ioniță

George Ovidiu DINICĂ

George Ovidiu DINICĂ: Sunteți un autor recunoscut internațional care v-ați implicat în viața literaturii române locuind în Australia, aveți în palmares mai multe realizări importante precum Antologia „Testament” cea mai completă antologie de poezie din istoria literaturii române în același

timp sunteți profesor de management dar și traducător. Unde a început destinul dvs literar?

Daniel IONIȚĂ: Probabil din copilărie. Aveam îndemnare la scris. Îmi aduc aminte că pentru lucrările (extemporale, teze, etc) de limba și literatura română citeam poemul/piesa/romanul, dar nu citeam niciodată analizele literare din manual, sau recomandate de profesori. Și cu toate acestea luam note foarte bune, reușind să sintetizez și să analizez textul destul de bine, primind aprecieri din partea profesorilor despre originalitatea comentariilor mele. Aceasta era încurajator pentru un copil de 14-16 ani. Dar dacă vă referiți la publicații, atunci desinul literar a apărut odată cu două volume (publicate la câteva luni unul după celălalt cu Editura Minerva din București) – „Testament – Antologie de Poezie Română”/„Testament – Anthology of Romanian Verse” (o colecție de poeme traduse de mine și de colegii mei lingviști și specialiști în poetică din Sydney, Australia, și apoi „Hanging Between the Stars”/„Agățat între stele”, volum bilingv de versuri proprii. Au urmat apoi încă șase volume (poezie proprie, antologii, inclusiv una a poezilor de peste Prut, din Basarabia), contribuții la reviste, eseuri etc. Lista evoluează...

George Ovidiu DINICĂ: aveți un model cultural de urmat?

Daniel IONIȚĂ: Probabil că renașcentismul este modelul care mi se potrivește. Nu spun că îl urmez, ci doar că îmi este în mod natural apropiat. Sunt interesat și activ în domenii diverse, de la literatura și traducere, la dinamica socială a organizațiilor, psihologie (formarea mea academică inițială), la muzică (clasică și folk), la știință (fizică, biofizică, statistică). De fapt aceste interese foarte diverse interese informează și direcționează inspirația mea literară, foarte eclectică, dar și integrativă.

George Ovidiu DINICĂ: Cu ce scriitori din România sunteți prieten și ce anume a determinat prietenia dumneavoastră?

Daniel IONIȚĂ: Alex Ștefănescu (mentor și prieten) m-a susținut mereu, prinând bine intenția și abordarea lucrărilor mele. Îl apreciez enorm, atât pentru cunoștințele lui vaste în domeniul literar, cât și ca om.

Daniel Ioniță

Soția lui, Domnița Ștefănescu, o eminentă scriitoare și redactor, deasemenea mă inspiră. Apoi trebuie să-l menționez pe Lucian Vasilescu, un scriitor de un enorm talent, unul din poezii de marcă ai generației curente, care m-a susținut mereu, la lansări de carte, scriindu-mi prefațe etc. Mai sunt și: criticul literar Radu Voinescu, scriitorul și jurnalistul Liviu Mățăoanu, Maria Tonu (zâna bună a literaturii românești din Toronto, Canada), d-na Pușa Roth (care publică excelenta revistă de cultură „Leviathan, publicație mult mai bună, mult mai dinamică, mult mai actuală, decât orice oferă multele și insipidele mușcălii de reviste ale Uniunii Scriitorilor din România). Dar afară de scriitori, am avut ocazia să colaborez, să cunosc, și să mă împrietenesc cu oameni de cultură extraordinari cu care am realizat evenimente culturale de excepție, cum ar fi acțiunile Daniela Nane și Manuela Hărăbor, cantautorii Nicu Alifantis, Adrian Ivanițchi, Cătălin Condurache, Marius Matache și alții.

George Ovidiu DINICĂ: Cum este văzută literatura română în Australia?

Daniel IONIȚĂ: Precum în orice țară de cultură și limbă anglo-saxonă (USA, Marea Britanie, Australia, Canada, Noua Zeelandă) există un con de umbră în privința literaturii țărilor din centru și estul Europei. Australienii învață despre literatura lor, apoi nord-americană, cea britanică și a țărilor din Commonwealth-ul britanic. Apoi câte puțin despre literatura franceză, germană, italiană și rusă. Dar despre Slovenia, Cehia, Ungaria, România, Bulgaria, Albania, nu știe mai nimeni. Acesta este unul din motivele pentru care în 2014, împreună cu scriitorul și redactorul George Roca din Sydney, am înființat Academia Româno-Australiană pentru Cultură. Acest forum organizează în mod regulat evenimente întotdeauna bilingve (în limbile engleză și română) pentru a promova cultura, în special literatura, românească în Australia. Astfel am avut evenimente de răsunet la Sydney și Melbourne – centrele cele mai mari din Australia – de promovare a poeziei și muzicii românești, în original și în traducere, pentru un public mixt, în audiență fiind întotdeauna și australieni. Ne-am bucurat aici de susținerea unor instituții cum ar fi Biblioteca Națională din Sydney, Consulatul și Ambasada României. Și mai ales a unor artiști excepționali români și australieni cum ar fi soprana Adriana Paul, cantautorul Daniel Reynaud, actorii Tug Dumbly, Clara Vodă, Bogdan Vodă, scriitorul George Roca, violonista Aliona Cigulea (Helen Brereton), și mulți alții. Cooperăm pe această pistă a promovării culturii românești în Australia cu alte instituții de acest fel cum ar fi „Caesar Foundation” din Melbourne, sau grupul „Unirea” din Brisbane.

George Ovidiu DINICĂ: Activitatea de traducător presupune multă muncă și responsabilitate, aveți satisfacții?

Daniel IONIȚĂ: Desigur. Ca să fii traducător de poezie, e musai să fii mai întâi poet. Traducând propriile mele poeme (în ambele direcții, fiindcă scriu și în românește ca și în engleză, după cum mă mână duhul...), apoi cele mai frumoase poezii din poezia românească pentru a le reprezenta în limba engleză (seria volumelor „Testament”, care a culminat cu recent publicatul „Testament – 400 Years of Romanian Poetry”/„400 de ani de poezie românească” – cu Daniel Reynaud, Adriana Paul, Eva Foster – publicat recent de editura Minerva din București) mi-a adus satisfacții enorme. Volumele au fost bine primite, lansate și vândute atât în România, cât și în Statele Unite ale Americii, Australia. Ultima reprezentare, Testament 400, a primit premiul pentru traducere „Antoaneta Ralian” al Târgului de Carte „Gaudeamus 2019”, din juriu făcând parte personalități importante ale literaturii românești precum Denisa Comănescu (scriitor și director general al editurii Humanitas) și profesorul universitar și scriitorul Ion Bogdan Lefter.

George Ovidiu DINICĂ: În ce constă dificultatea traducerii poeziei române în engleză?

Daniel IONIȚĂ: Traducerea de poezie este mereu problematică indiferent din ce limbă și înspre ce limbă. E musai să faci compromisuri (traduttore, traditore...) pentru a traversa această punte lungă, îngustă și alunecoasă, dintre două culturi, dintre două limbi. Specificitatea provocărilor traducerii poeziei din limba română înspre limba engleză nu este numai una de traducere a metaforelor, idioamelor, jocurilor de cuvinte etc (acestea sunt provocări generale, comune oricărei traduceri). În mod specific, în limba engleză cuvintele „poetice” sunt de obicei monosilabice, iar în limbile latine sunt bi sau multi silabice: moon = lună, sun = soare, heart = inimă, tree = copac, leaf = frunză, love = iubire, hate = ură, breast = piept, etc. Deci în mod natural, în special în poezia cu ritm și metru, versul din engleză va fi mai scurt decât cel din original. Arta constă în a „complementa” versul englez (pentru a putea transporta muzicalitatea, prozodia în limba engleză) într-un mod sensibil, care să nu schimbe caracterul original, dar să ajute poemul să creeze același răspuns emoțional în limba engleză. Apoi, multe din metaforele din original trebuie înlocuite cu altele din limba țintă (engleza în cazul de față) – fiindcă cele din originalul românesc nu fac sens în limba țintă. Spre exemplu „... a filei două fețe” (viitorul și trecutul sunt a filei două fețe... – Eminescu), nu merge tradus exact așa în limba engleză fiindcă a) nu face sens, și b) nu sună poetic de loc. A trebuit să înlocuiesc cu „...the two faces of a coin” (cele două fețe ale monedei – „Past and future go together, the two faces of a coin/ You can know tomorrow’s weather if you learn the two to join”). Asemenea compromisuri sunt provocări care trebuie făcute cu atenție și simț poetic în ambelor limbi.

George Ovidiu DINICĂ: Sunteți încântat de evoluția literaturii române? Are ea viitor?

Daniel IONIȚĂ: Trebuie să spun că în privința poeziei, sunt și nu sunt încântat de evoluția literară în România – dar extind acest sentiment ambiguu și la poezia australiană. Cei care controlează revistele literare „recuscute” (spre exemplu Uniunea Scriitorilor în România) promovează poeți „de nume” care scriu o poezie abstractă, de valoare îndoielnică, de multe ori frustată sau revanșardă, dar de și mai multe ori insipidă – și aflată sub egida „canonului

domnului Nicolae Manolescu” sau al mai știu eu cui. Iar poeți cu mult mai valoroși, care scriu poezie autentică, cu voci bine definite (menționez aici nume precum Camelia Radulian, Liliana Filișan, Horia Bădescu, Laurențiu Ciprian Tudor, mulți poeți mai tineri de peste Prut cum ar fi Aura Maru sau Maria Paula Erizanu sau Ion Buzu) sunt total îngorați! Cum am spus, acest fenomen de scriere post-modernă, de multe ori de un nonsens bulversant-schizofren, sau fără sare și piper, sau simplu revanșard fără alte calități – sunt comune și altor literaturi. Aceasta este a-la-mode în multe locuri, și motivul principal pentru care marele public NU mai cumpără cărți de poezie contemporană, ci preferă să continue să cumpere „clasicii”, spre frustrarea autorităților literare curente.

George Ovidiu DINICĂ: Ați realizat de curând antologia „Testament”. Cât timp a necesitat elaborarea sa și ce anume v-a determinat să realizați o asemenea lucrare ținând cont că este o lucrare bilingvă scoasă la editura Minerva și are 1152 pagini - cea mai vastă lucrare de acest gen? Urmează să realizați și o lucrare enciclopedică a autorilor români?

Daniel IONIȚĂ: Să răspund mai întâi la ultima din aceste două întrebări. „Testament – 400 de ani de poezie românească”/„400 Years of Romanian Poetry” este ultimul meu efort în privința promovării în limba engleză a poeziei românești. După ce scrii o carte de 1152 de pagini, cu note critico-biografice despre fiecare din cei aproape 400 de poeți acoperind 400 de ani ai unei culturi poetice - e momentul să te oprești! Munca la edițiile progresive ale volumelor „Testament” (antologii de poezie române reprezentate bilingv) a luat cam 10 ani din viața mea. Trebuie menționat că au existat edițiile precedente (prima cu doar 50 de poeți, a doua cu 100 de poeți, apoi o ediție specială americană, pentru ca în final să avem „Testament 400”, o ediție critică).

George Ovidiu DINICĂ: Sunteți profesor de economie, în condițiile actuale ținând cont și de evoluția gripei din China ne așteaptă o nouă criză economică cât de gravă?

Daniel IONIȚĂ: Sper că nu. Criza cu virusul Corona (Covid 19) mi se pare exagerată. Numărul de îmbolăviți, caracterul bolii, numărul de decedați este relativ mic, chiar și atunci când îl comparăm cu gripa obișnuită. Dar paranoia, încurajată de media, este mare, total disproporționată. Sincer, sper să se termine repede. Nu mi se pare normal ceea ce se petrece, reacțiile media ca și ale diferitelor guverne mi se par cel puțin bizare. Sigur, o criză, chiar și una doar percepută ca atare (percepția noastră devine realitatea noastră) poate duce la o criză economică și socială foarte gravă, cu consecințe majore – ceea ce ar fi tragic.

George Ovidiu DINICĂ: Ce planuri de viitor aveți?

Daniel IONIȚĂ: Am gata de publicare un volum de eseuri (în engleză și română), un volum de poezie (dar vor fi două separate (!), unul va fi publicat în România în limba română și altul în Australia și Statele Unite în engleză). Lucrez la o noulă. Continui să predau part-time la universitate. Petrec timp cu nepoții mei. Plănuiesc o nouă drumetie/expediție (trek) în Nepal în munții Himalaya (a optsprezecea oară când voi merge acolo). Cam acestea sunt planurile. Dar, cum spune francezul „l’homme propose, Dieu dispose!”

UNDE TRĂIEȘTE DUMNEZEU?

Hedi SIMON

Omul Îl caută dintotdeauna pe Creatorul său precum caută firul de paie de care să se agațe înainte de înec, ultimul punct de sprijin în micul său Univers personal. Fiecare crede că l-a găsit, în funcție de educația, pregătirea, concepțiile sau imaginația individuală. În marea majoritate a cazurilor el se supără pe toate celelalte persoane care au păreri și credințe deosebite de ale sale, lipsa de toleranță față de diferențele religioase fiind baza neînțelegerii și dușmăniilor dintre oameni, popoare sau țări.

Lunga istorie a umanității este străbătută de un fir roșu marcând sângele vărsat în sute de războaie. Printre multele cauze care au învrăjbit popoarele au fost cele economice, teritoriale, politice, de succesiune, etc., dar nu pe ultimul loc se aflau și luptele crâncene pe motive religioase. Or războaiele religioase sunt cele mai periculoase; ele nu se rezumă doar la neînțelegeri între două neamuri concretizate prin violență, care se pot stinge printr-un efort comun cu un pact de încetare a focului. Războaiele religioase în schimb, depășesc granițele a două țări, își întind tentaculele urii în diferite colțuri din lume unde trăiesc credincioși de religii diferite, fiecare fiind încredințat că deține monopolul asupra Unicului Creator.

În Evul Mediu Inchiziția a fost aceea care și-a luat puterea supremă asupra Religiei Creștine, în numele căreia a comis crime sângeroase împotriva a mii de oameni care nu puteau ține pas cu fanatismul ei, declarându-i eretici care merită pedeapsa cu moartea. Ulterior, în anii mai apropiați epocii moderne, populațiile care s-au îndepărtat de catolicismul strict al Inchiziției au intrat într-un oportunism violent cu aceasta, desprinzându-se cu timp; precum toată Anglia și-a schimbat religia în cea Aglicană, sau în Europa luteranii conduși de Martin Luther au deviat spre reforme în căutarea unor căi mai simple de a ajunge la Creator; la fel în Franța, Hughenotii separați de catolici au rămas în

memoria colectivă datorită măcelului de tragică amintire din prea cunoscuta „Noapte a Sfântului Bartolomeu” - noapte scăldată în sângele „căutătorilor lui Dumnezeu” pe căi diferite, fără înțelegere și fără clemență, doar pe calea crimelor.

În vremurile prezente nu s-au schimbat lucrurile în bine, dar s-au înlocuit „protagoniștii” denumirea religiilor, a fracțiunilor, a ideologiei și metodelor de luptă modernizate, combinate deseori cu cele vechi și primitive. S-a ridicat prin urmare o nouă forță malefică hotărâtă să cucerească nu o țară sau două, ci lumea întreagă, obligată să adere la religia lor: prin foc și sabie, prin teroare, violență, tăierea capetelor - metodă arhaică -, îmbinată cu arme chimice sau rachete ultramoderne jefuite din ținuturile cucerite.

Războiul religios modern se numește terorism și va fi poate cel mai crunt din istoria omenirii. Omenirea va trebui prin urmare să afle cât mai repede adevăratul loc unde se află Dumnezeu, și anume locul acesta care este peste tot și totodată nicăieri, nu aparține nimănui, ci tuturor ființelor acestui pământ. „El” se găsește în fiecare firicel de iarbă care își ridică vârful fraged din pământul reavăn; în fiecare floare care cu parfumul ei atrage albinele aducătoare de polen și primind ca recompensă sucii lor dulci din care se naște mierea; în rândurile de furnici disciplinate care nu se opresc niciodată din munca închinată Creatorului, în cele două oușoare depuse de un porumbel pe balconul meu, din care s-au născut doi pui aidoma mamei lor: o nouă viață...!

„EL” se află în melodia divină a lui Mozart, ca și în curgerea neîntreruptă a cascadelor de apă învolburată din muzica lui Bach. Dumnezeu poate fi văzut și în „Floarea soarelui” lui Van Gogh, sau în privirea hiptonizantă a Monei Lisa. Căutați-L pe Turnul din Pissa, la Opera din Milano, în poemele lui Heine sau Eminescu, în piesele lui Shakespeare... Dar unde nu? În mintea genială a lui Newton, Kant, sau Einstein..

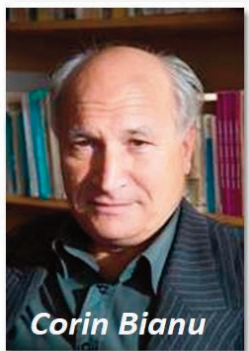
Poate în felul acesta omenirea va afla unde se găsește Dumnezeu. Poate atunci vor înceta să se mai joace de-a monopolizarea fanatică a Divinității. Poate atunci vor înțelege că oricine crede în existența unui Creator trebuie să-și accepte că El este unul și același pentru toți și toate cele existente pe acest pământ. Atunci vor înceta războaiele și vărsarea de sânge.

Poate atunci va domni și Pacea!

Poate însăși PACEA este Dumnezeu?!

MAREA MUTĂ MUTATĂ-N RURAL *

Corin BIANU

„Două turnuri urcau puțin peste linia locuințelor, lăsând să coboare, odată cu înserarea umbre bizare peste pământul arid. Două guri de balauri ce scuipeau aburi, care cu greu se sinchiseau a se ridica în noapte, precum călărețul ce își aruncă trupul măcinat de neodihnă

peste animalul prieten” – atmosfera se insinuează persuasiv, cauzată de exprimarea subtilă: autorul își creează un limbaj propriu (plastic, cum s-ar zice mai exact și mai sigur). „Clădirea îmbrățișa picioarele lor, iar în pântecul ei, ca într-o cavernă, sta pe un scăunel de lemn (...) bărbatul uscățiv (...). Părea o statuie de ceară, ce îngheța ideea de mișcare în tăcere”. Surprinde siguranța stilului literar, al unui cutezător novice, care se aventurează cu har inconștient într-o aventură, autorul fiind la primul roman (nu și la prima carte de proză), de care nu se va mai putea face însă abstracție.

„Văzut din afara minusculei lumi, în care trăia, ai fi spus, pe nedrept (oralitate, dialoghează cu cititorii – n.n.), că visurile lui s-au atrofiat, el însuși coborând de la starea de om la cel de animal. Timpul și el se contopiseră precum făina și apa în mereu dospitul aluat. (...) Colinda peste albia pârâului, căutând nu piatra filozofală, ci trovanți (...) când învingea imaterialul timp, împreună cu apa ce-i scâldea gleznele roșietice. (...) Singurătatea lui (...) crea o pată de culoare (...) oamenii treceau pe lângă el fără a-l saluta, ca și când ai fi trecut pe lângă un nor, în care nu știut dacă există cineva (...) până în noaptea în care turbina centralei termice a tăcut.” – se trece din registrul material în cel spiritual, se începe înfiriparea simbolurilor, ce vor modifica până în final toate personajele, care vor deveni ele însele simboluri, prototipuri ale unei lumi ciudate, dar viabile; cât vor dura? Durata va depinde de

comportamentul oamenilor vii deveniți personaje, de transpunerea artistică a respectivei vieți sociale parțial-degradate.

„Odată cu el a dispărut și autoturismul Aro 244 ce îl avea parcat lângă clădire. În spatele ușii de la camera ce fusese cândva uscător de rufe, se arăta

privitorului o incintă de un alb imaculat. Camera era de un alb imaculat – un pat și o masă în centrul camerei – un cal din pietre lipite cu ciment, nici măcar o coală de hârtie, ca și cum plecarea devenea mai firească decât sosirea”, formularea e excelentă pasajul prefigurează structura intimă a personajului principal ce se va înfiripa în continuare.

„Căutarea lui de acum părea să justifice nepăsarea din trecut, ca și cum el, distribuitorul de căldură devenea important. Întâmplarea în sine nu era atât de stranie, dar, pentru această așezare încremenită în amorțeală aveau nevoie de senzațional și mister. S-a creat un comitet local pentru căutarea dispărutului și totodată pentru plasarea statuii în parcul central. Vă veți întreba, prieteni (sfătoșenie modernistă de povestitor și născocitor de năstrușnicii – n.n.), cui ar folosi acest spectacol belicos ce consuma energie și timp. Simplu, primăria localității nu avea înlocuitor la centrala termică, nimeni, dar absolut nimeni, nu voia acest post, nimeni nu voia să dăruie căldură.”

Se creează treptat, prin stilistică lexicală proprie, o lume bizară cu aspect, comportament și limbaj specifice – nu mai e normală, din normalitatea de altădată a ajuns la o anormalitate, limbajul creează o lume ciudată – o bizarerie.

„Fiecare își era suficient sieși, fără a-i păsa de celălalt. Cimitirele se dezgolisera de cruci”(…), localitatea văzută de pe coama dealului părea un dinozaur ce își așteaptă sfârșitul convins de inutilitatea oricăror zbateri. Doar tăcere ca la începutul facerii, cuvântul înghețase peste țeasta calului de piatră (...) într-o cameră de bloc tixită cu mobilier disparat scump, aparatura medicală scumpă instalată pe un pat ajuta un bătrân bolnav (Spiridon Sânmărin), în timp ce-l rugase pe preot să-i scrie testamentul, acțiunea se amplifică, iar atmosfera creată de autor devine dominantă: „peste albia pârâului Puturosu, pe dealul lui Ucigă-l Toaca țâșneau în trecut gaze naturale cu miros de sulf”,

„fâsâienii (la poalele Carpaților) sunt clădiți dintr-o humă a zăbovirii, parcă nimic nu pare să-i tulbure; așa au lăsat să le fie luată pășunea și transformată în platformă petrolieră, așa au lăsat să le fie luată exploatarea de sare, așa au lăsat să fie distruse cele două întreprinderi, iar fierul vechi să plece spre alte zări și la fel au lăsat pădurea să le fie tăiată și câte și mai câte au lăsat, fără a fi oameni delăsători”.

Prin urmare, personajele încep să evolueze cu toatele „în legea lor” artistic-ficțională, creată de prozator pentru lumea omenească locală modificată în rău de o „patologie socială” indusă din exterior. Deja, este o lume bolnavă, ea a invadat tot spațiul ficțional și evoluează într-un univers degradat, unde toate se întâmplă anapoda și cu efectele negative corespunzătoare. Se detașează Nuți Fârlaifâs din Fâsâieni și echivalentul masculin, Tase Flatulescu... Toate se întâmplă și se succed anapoda, la concursul de frumusețe pe localitate, câștigat de Nuți Fârlaifâs, se adună voturile absenților pe motiv că dacă ei s-ar fi prezentat ar fi fost în număr mai mare decât prezenții, același primar Fasolescu (în altă parte, Flatulescu), ajuns în fruntea comunei prin voturi cumpărate cu bani negri, se dedă la abuzuri pe față, la o întreprindere rentabilă încă, tot personalul pleacă în concediu în luna iulie cu prima de vacanță extrasă din banii de investiții, fabrica falimentează, iar muncitorii sunt dați afară.

Ce se întâmplă cu oamenii normali, corecți, personajele pozitive, adică? Sunt cu toții – marea majoritate a populației – victime sau în curs de victimizare.

De la sine înțeles, că o asemenea anomalie fie ea socială, fie beletristică, nu poate dura și nu durează la nesfârșit. Care este soluția, finalul epicului romanesc? În mod normal, ori ce abatere (sau înlănțuire de abateri) se termină prin a face loc unor noi prefaceri, care să readucă o nouă normalitate. La romancier, locuitorii din Fâsâieni se adună și protestează colectiv în tăcere, o „mare mută”, fiind soluția lui artistică de rezolvare a conflictului social major, personajul principal Ionță, cel cu centrala termică de la începutul romanului, cade și el într-o tăcere dramatică după ce iubita se sinucisese pentru că fusese violată de primarul monstruos (și se reîntâlnesc pe lumea cealaltă), pe când Tase Fasolescu (Flatulescu) și amanta sa, Nuți (?!), sfârșesc noaptea asfixiați într-un w.c. școlar, pe care îl inauguraseră cu ceva timp înainte.

Stilistica uzitează elemente apropiate spiritului

popular, precum adresarea „sfătoasă” către prezumtivi cititori ca într-o discuție de moment, ceea ce face proza mai proaspătă, mai vie; limbajul este și el particular. Unele expresii de legătură dintre fraze sunt alături de vorbirea „academică”, dar nu sunt ceea ce se cheamă abateri gramaticale, ci intră la modul personal de a-și alege lexicul preferat. Prin aceste procedee se conturează o atmosferă proprie a cărții, un univers particular al prozatorului, colorat și inconfundabil, ușor de recunoscut.

Simbolistica folosită este străvezie de tot. Este în fapt și în drept un roman social compus într-un stil satirico-umoristic cu comic de situații (altercația dintre primar și Ionță se încheie cu încuierea primarului într-un dulap de cărți gol și eliberarea lui abia după câteva zile este savuroasă) de caractere (Ilie Iosifovici, Nuți Fârlaifâs) de actualitate, cu evenimentele transfigurate artistic. Toate întâmplările sunt copii parțiale după faptele unor reprezentanți recenți ai statului și ai nației române. În trecutul comunist apropiat, această operă literară, cu aluzii mai mult decât subtile strigate „în gura mare” ar fi apărut cu tăieturi și modificări substanțiale, sau n-ar fi apărut deloc, ceea ce îl face pe romancierul George Ioan Canache un succes al viteaz al disidenților de odinioară, al acelor don'Quijoți în cap cu Ion Băieșu sau Augustin Buzura, ori Ioan Lăncrăjan, ceea ce ne arată nouă, celor de azi, că spiritul justițiar al românului n-a pierit de tot, ci izbucnește literar când și când, pe neprevăzute, în câte un „fâsâian” ca în cartea scriitorului comentat.

* **George Ioan Canache**, *Marea mută*, roman, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2020

„EMIL”

- Fragment de roman -

Raul ANCEL

Povestea asta e o poveste de demult.

E de atât de demult, încât m-am gândit s-o scriu ca să nu devină peste noapte o poveste ce 'a fost ca niciodată' sau n-a fost de loc...

A fost într-o țară iubită de Dumnezeu. Dumnezeu a luat harta locului, a tras pe hartă o virgulă mare de sus până jos, exact în mijlocul hărții și a spus locul ăsta e zămislit dragostei.

Cu timpul, în locul virgulei s-au înălțat munți falnici și puternici, ce se numeau Carpații. Pe ei cădea apa din ceruri. Liniștită se prelingea în mod egal pe de o parte și alta a muntelui, pe dealuri și peste câmpii și se unea cu zăpada topită, în zeci de râuri, ce brăzdau locurile astea tihnite. Susurul râurilor era ca o undă puternică ce mângâiau auzul tuturor pământenilor...

Undeva sus în nordul țării era un orașel mic Fălti. Ascuns parcă între dealuri, ferit de intemperii, puțin uitat de lume, locșorul ăsta era unic.

Pe de o parte era îmbrăcat cu copaci, unul mai falnic ca altul pe de alta era înconjurat cu livezi mari și pomi copleșiți de fructe îmbietoare...

Era atât de mic și cu oameni atât de liniștiți că-l numeau și orașul unde nu se întâmplă nimic. Nimic sau aproape nimic, ăsta era adevărul, dar pentru localnici locul ăsta cumpătat, era totul, era viața ce se-mpletea zilnic, era existența lor și desigur și cea a eroului nostru...

În drum spre Rădășeni, un sat lipit de Fălti, pe o colină cu doi nuci grațioși, bătrâni, erau aruncate într-o curte mare boierească, din loc în loc mese de lemn cu scaune cu spătar frumos arcuit. Aici în curte, stăteau oameni de seamă ce vizitau orașelul dar și localnici ce voiau să se bucure de o oră de pace, de o gură de chef. Aici era crâșma lui Hoisie. 'De la crâșma lui Hoisie / Ieși doar plin de veselie... Vino la mine mahmur/și-ai să ieși ferice, îți jur' se lăuda Hoisie. Nimeni nu înțelegea cum de evreul ăsta era așa priceput la vinuri și la țuică. Cum reușea el să-ți aranjeze în minute, sandviciul cel mai potrivit băuturii tale preferate, dar și foamei tale de moment. Nimeni nu știa ce Hoisie primise de la tat-su, ce primise tat-su de la tatăl lui. Tat-su îi spusese odată, că ei, Hoisie au în vine, în loc de sânge, vin roșu de Ierusalim, dulce și parfumat, din strugurii negri de pe dealurile din Ein Karem... Asta poartă ei în vine de mult, de mii de ani...

La Hoisie era plin întotdeauna. Mulți fălticeni renumiți dar și mari personalități ale vremii veneau la un păhărel de țuică, sau de vin fiert. Veneau aici pe timp ploios, pe arșiță, pe ninsoare, alunecând pe zăpadă, sau înfundați în noroi, sau simplu pe un suflet mohorât. Hoisie era gazda ideală. El neînsemnatul știa să-i facă pe toți să se simtă mari, importanți...

Aici în grădina liniștită a lui Hoisie se întâlneau sufiletele de trubadur ale timpului, ale locului. Dacă mai adaugi mulți gură cască veniți să vadă celebritățile timpului, să-i audă vorbind, să se frece de mulțime, atunci poți înțelege succesul lui Hoisie...

Aproape zilnic printre zecile de gură cască erau și frații Emil și Herman. Ei locuiau nu departe de crâșmă. Stăteau pitiți lângă gardul de sus al cârciumii și puneau lumea la cale... Vorbeau de toți și de toate. Înceau să ghicească celebritățile, cine e cine și înceau să intuiască ce vor comanda fiecare. Chiar și care din ei va fi primul amețit... Pariau pe orice...

Fugeau cu mare regularitate de la școală. Școala li se părea plicticoasă și nefolositoare, viața începea de lângă crâșmă, pe lângă Hoisie...

Yosilică și Leah, părinții celor doi, stăteau la câteva sute de metri de Hoisie. Aveau o casuță mica, aproape fără curte. Ei făceau mai orice le stătea în putință să-și câștige cinstitul pâinea. Nu aveau nici o meserie... Yosilică făcea vin, din struguri ce-i cumpăra din piață ieftin la sfârșit de sezon. Mai făcea și vișinată, tare și gustoasă. Era foarte mulțumit când Hoisie însăși cumpăra de la el. Cu toate că mai întotdeauna Hoisie îi plătea mai puțin decât orice bodegă din împrejurimi... Leah știa să facă, ceea ce numea ea sărățele. Prăjiturile mici și sărate, care mergeau bine la un pahar cu băutură... Yosilică le dădea pe gratis la început, oricui cumpăra băutura. Încetul cu încetul Leah a reușit să-și vândă singură produsele în piața orașului...

Yosilică era tare legat de Emil, băiatul cel mare. Ar fi vrut să-l învețe toate secretele comerțului cu alcool și să-l țină acasă lângă el, să-l ajute la vinuri, la făcut, la dres, la vândut. Leah îl iubea mult pe Herman și era puțin geloasă pe dragostea lui Yosilică...

Asemănări între cei doi, Yosilică și Leah erau puține. Amândoi înceau să accepte diferitul, să se accepte unul pe altul. Căsătorii de conveniență, în timpuri de prigoană în Ucraina s-au stabilit lângă Mălini, o mica așezare muntoasă de lângă Fălti, și au dus o viață grea ca mai toți consătenii lor... Nu au cunoscut dragostea adevărată ci doar o acceptare reciprocă...

Altfel nu s-ar fi putut împăca unul cu altul...

Dar în timp ce Yosilică mai putea călca și strâmb pe un drum drept, deși era un mucalit consacrat, totdeauna pus pe glume și gata să sară în ajutor, Leah era sobră, neiertătoare, distantă, echilibrată în tot ce făcea. Cei doi se împăcau de minune... Vorbeau rar între ei...

Copiii creșteau și fiecare încerca să-și mai facă un ban. Emil, ce era leit tat-su, lucra în orice casă, tăia lemne, le căra și le așeza frumos în stive acoperite să țină până-n iarnă, apoi curăța curți și chiar vopsea case, totul la un preț minim, fără să aibă nici o competiție... Cât vreți dumneavoastră le spunea el clienților...

Herman începuse să ajute părinții la prăvălie... Aceștia se extinseseră puțin și aveau lângă Șoldănești un fel de magazin alimentar... Situația materială a familiei se îmbunătățise mult. Emil mai stătea prin jurul lui Hoșie și îl ajuta și pe acesta...

Avea aproape 17 ani... Începuse să se uite după fete. Favorita lui era Golda. Se uita tot timpul după ea. Ea se plimba cu fetele pe strada principală, sau venea cu sora ei mai mare în grădinița de lângă primărie... Emil nu se rușina de fete, într-o zi a invitat-o pe Golda la o plimbare. Deși dorea asta cu ardoare, Golda l-a refuzat speriată... După multe insistențe fără rezultat, Emil și-a luat inima-n dinți și s-a dus la Golda acasă... Doamne, acolo, ce sărăcie. Curat, tare curat în casă, dar așa o sărăcie Emil nu mai văzuse. Tatăl Goldei plecase de acasă fără să se mai întoarcă. Emil a vorbit cu mama Goldei, a rugat-o pe aceasta să-i permită lui să se plimbe cu Golda. Femeia i s-a uitat lung în ochi și i-a spus doar: 'ai grijă de ea, e un copil, e pe mâna ta'

Și Emil era un copil. Se plimbau ore în șir. Discutau vrute și nevrute în special ce o să facă Emil când o să fie bărbat. Emil se simțea bărbat...

Emil se gândea mereu de unde banii, ca să se poată însura... Într-o sâmbătă dimineața, Emil veni cu Golda să le-o prezinte părinților lui. Așa pe nepusă masă. Yosilică părea mulțumit de alegerea fiului. I-a spus: 'acum că ai o prietenă adevărată din Fălți, acum poate rămâi cu mine la prăvălie...' Emil n-a răspuns nimic, n-a vrut să-l supere pe tat-su, el avea alte planuri...

Drama a venit de la Leah. A început cu 'ce așa se vine în vizită, deodată, de ce nu m-ai anunțat'. Leah strică toată atmosfera...

Golda se simți foarte prost.

S-au despărțit supărați fără ca cineva să știe de ce. Doar Yosilică i-a spus lui Emil. 'Așa e ea când cunoaște pe cineva nou. Totul o să fie perfect... Golda e o fată foarte frumoasă...' Deși încurajat de tat-su, Emil a simțit că nimic, dar nimic nu o să fie perfect. Împins de Leah, Yosilică îl pisa pe Emil să stea cu el la teighea...

Noroc de Herman că-l ajuta pe tat-su.

Leah însă era pe zi ce trecea mai pisăloagă, mai împotriva Goldei. 'Asta nu e o fată pentru tine.. Niște sărăntoci... Maicăsa, să nu mai vorbim...'

Cei doi frați se împăcau bine. Sâmbăta, îmbrăcați frumos, cu cămași călcate de Leah, stăteau în colțul lor urmărindu-i pe clienții lui Hoșie... Încă mai pariau... Într-o sâmbătă dimineața, Herman l-a întrebat pe Emil: 'cât de tare te-ai apropiat de Golda, ai sărutat-o, ai pipăit-o, cum are sânii?' Emil nu accepta să discute cu nimeni despre sentimentele lui sfinte față de Golda. L-a pocnit peste gât pe Herman, acesta a răspuns. Au început o bătaie pe cinste. De la Hoșie au ieșit afară să-i vadă pocnindu-se... Emil era mai mare și mai solid. În câteva minute Herman era la pământ...

Seara după ce și-a schimbat cămașa, Emil a ieșit la plimbare. Era sigur că într-un târziu o va întâlni pe Golda. Într-adevăr, înconjurată de 2 fete, a apărut și Golda.

Emil a despărțit-o de fete cu aceleași cuvinte ca de obicei 'N-aveți grijă, e pe mâini bune...' Și el și Golda au râs veseli, celelalte 2 fete se uitau semnificativ una la cealaltă, vezi doamne ele nu știau despre ce mâini putea fi vorba...

Astă seară mergem împreună pe valea lemnului ce a devenit nu de mult drumul spre gară, valea Gării. Era întuneric. Discuția cu Herman de dimineață, terminată cu o bătaie bună, dar în special demonii vârstei de 17 ani nu-i dădeau pace lui Emil. Trebuia să o atingă pe Golda, să o sărute. Să-i vorbească, cu ochii, cu mâinile, cu gura...

Golda nu se lăsa sărutată pe gură și nu se lăsa atinsă la săni... Cam oriunde mâinile febrile ale Emil își făceau drum, Golda le oprea...

Amândoi copiii erau roșii ca focul. Zăpăciți... Noroc că afară se lăsase întunericul...

Fiecare lupta cu demonii lui...

Se spune că în situații din astea se poate întâmpla unul dintre următoarele lucruri:

Ori el să înțeleagă că e vorba de o problemă hormonală și să se liniștească. Hormonii nu erau ceva familiar în Fălțiceni, la Emil, în pantalonii lui... Emil nu se liniștea...

Ori ea să cedeze. Golda voia atingerea cel puțin la fel de mult ca și Emil. Dar ea ar fi vrut să-l privească, să-i vadă ochii albaștri frumoși adânc răscolindu-i ochii ei, căutându-i privirea. Ori seara fiind, ochii lui Emil erau greu de găsit. Un felinar, ce lumina pe lângă gară, dezvelea un om împins de dorințe. Dorințe ce o copleșeau și pe ea... și Golda n-a cedat...

Ori amândoi să înțeleagă că nu a venit timpul încă. Dacă asta ar fi fost situația, v-aș fi povestit ce s-a întâmplat după o săptămână, două, sau a doua zi...

Dar latinul spune tertium non datur...

Așa ca opțiunea a treia e ceva atât de neverosimilă, că n-are rost să pierdem timpul cu ea.

Așa că Golda a cedat mâinilor lui Emil. Gura lui fierbinte o săruta cu adevărat pentru prima oară pe gură, pe gât și nu s-ar fi oprit din sărutat. Nici unul din ei nu avea experiență. Nici unuia din ei nu-i păsa de asta, nici unuia nu-i trebuia experiență. De acum încolo amândoi își construiau experiența comună... Emil tare ar fi vrut să se așeze pe o bancă. Singura bancă de pe strada Gării. Un om venea agale pe stradă. Vreun salariat al gării... Golda îl ținea înfrigurată pe Emil de mână... Vreau să ne căsătorim a murmurat Golda. Și eu abia aștept, i-a răspuns Emil sorbind-o din ochi. Totul în limitele întunericului din jur. Puțin speriați de viteza cu care înaintau în relația lor, au început să-l urmeze la câteva zeci de pași pe tipul ce urca greoi pe strada Gării. Acesta îi trăgea ca un magnet. Doar să fugă de ei...

Îi remorca pe cei doi, în drumul lung spre lumină...

Te rog să te faci că nu ne-ai văzut, îi strigau parcă acestuia două inimi ce dădeau să iasă afară din piept și să strige 'ne iubim'!

Auziți, ne iubim, și nouă, doar nouă, nu ne pasă de nimeni...

CORINA LIGIA PĂTRAȘCU

Edelweiss - poem -

Corina Ligia PĂTRAȘCU

I

Păsări albastre
și-au luat zborul
din ochii cerului,
soarele revarsă
torente de lumină
pe bolta albastră
ziua stă senină

stele briantine
au mijit pe creste
în veșminte dalbe
freamătă celeste

din zori până-n noapte
cântă și se-avântă
în mlădieri învoalte,
vântul le sărută

II.

printre stânci înalte
un foșnet străbate
fără rost pe lume,
rătăcește-o floare...

cufundată-n vis,
îl vede aievea
luncând ca gândul
pe inorogul alb;
îi saltă în brațe
cu ochii lucindu-i,
tremură ca varga
în mâna sa

când își vine-n fire
adună în juru-i,
una câte una
petale sidefii;
și, ca să-i mai treacă

vaierul și chinul,
murmură bocind:

vino, bade,-n asfințit
c-am visat crinu-nflorit;
luna-i plină și senină
focul inimii te strigă...

III.

vântul se juca-mprejur
pișcându-i obrazul...

de fapt, n-avea niciun chef;
și-n zadar cădelnița,
esențele bradului

ea își îndrepta privirea
mai la vale, contempla
câmpurile de smarald
mustind de culoare...

după lungă judecare
își puse în cap,
să coboare

la ceas de seară,
le vorbi surorilor

peste... hotare?!...
nici cu gândul nu gândi!
(spuse cea mai mare)

„ce, ori nu ți-e bine?”
„ne faci de rușine!”
„ce nenorocire...”

toate,-și clătinară capul
cu adâncă întristare
vântul șuiera prelung,
răsfirând înfiorare...

IV.

du-te, pasăre albastră,
dă-i de veste, c-am plecat!

porni la drum
cu noaptea-n cap;
din când în când
se răsucea
scuturându-și mâna

o priveau înmărmurite
cum se-mpuținează,
jelind-o înmănunchiate:
biata noastră soră...

de departe, răzbătea
glasu-i argintat:
rămâneți sănătoase!

vântul dușmănos,
o prinse din urmă:
ar fi bine să...

ferit-a Sfântul!

văzând el
(una ca aceasta),
îi vorbi aspru:

întoarce-te îndat'!
faci mereu ce-ți trece
prin nătângul cap?!
oh, tu niciodată
nu m-ai ascultat
oh, nici măcar... o dată...
nu m-ai sărutat!

scos din fire,
se dezlanțui
ridicându-și glasul
cu brațul pocni:

florile ingenuncheau
arborii se-ncovoiau
păsările se-nfoiau
pietrele se prăvăleau
năucite-n vale...

V.

se furișa grăbită
pe poteci ascunse,
un tremur o-mboldea
tăindu-i răsuflarea...

deasupra ei
o rază pâlpaia,
arătându-i calea

codrul îi șoptea:
bun venit, crăiasă,
bun venit!

ridicându-și vâlul
făcu o plecăciune
și lăsă genunchii
să spun-o rugăciune

sleită de putere,
asfinți
sub o salcie umbroasă
poposi
o turmă de mioare

salcia o înălță
într-o suflare;
și-apoi, o-nvioră
cu blânda-i boare

când își luară
bun rămas,
chipul lor
era brăzdat
de izvoare

„Felii de viață” – Gheorghe Andrei Neagu: „Tristețea lui Dumnezeu”

Mioara BAHNA

Volumul-antologie de proze scurte al lui Gheorghe Andrei Neagu, „Tristețea lui Dumnezeu” – Editura UZP, București, 2019 – desfășoară, de cele mai multe ori, în fața cititorului, o umanitate obișnuită – atunci când acțiunea nu se mută în supranaturalul înzestrat tot cu atribute preluate de la aceasta –, căreia, intempestiv, i se întâmplă să fie împinsă dincolo de limitele firescului vieții ei, într-un tărâm aproape oniric, prin spectaculosul – grav, tragic chiar – care-și face apariția, de unde iese însă la fel de neașteptat cum a intrat, fără bulversări, fără a se lăsa copleșită, cel puțin în aparență, pentru a reintra în rutină.

Universul tematic al cărții este surprins, în principal, din două perspective, una obiectiv-auctorială și alta, subiectiv-actorială, însă delimitarea arealului fiecăreia este estompată, aproape în fiecare proză, sugerându-se, în felul acesta, identitatea lor, dincolo de aparenta autonomie, manifestare a unei tentative de evaluare detașată a datelor lumii construite de scriitor.

Cartea se deschide cu o proză ce evocă o iubire „anodină”, în plan declarativ, cum chiar actanta ei este numită de naratorul-personaj, cu toate că însuși gestul de a o readuce în prim-plan și de a insista asupra meandrelor ei mărturisește contrariul.

Urmează o relocare a atenției instanței narrative, de data aceasta, într-un teritoriu ce poate fi sondat doar cu instrumentele imaginației, acolo unde personajele sunt Dumnezeu, Belzebut / Scaraoțchi și supușii lor imediați, sfinții și dracii, pe care, într-un registru ironic-parodic, dar și trist, naratorul îi înzestreașă cu o seamă de calități, dar și cu metehnele inerente ale semenilor lui, care, la rândul-le, nu ratează posibilitatea bănuită de a aplica aceleași criterii de înțelegere din lumea lor și celor dinspre care le pot veni puniția ori mântuirea, după caz. De pildă, Dumnezeu este trist, siderat tocmai de această măsurare a lui de către oameni după ei înșiși, drept care vor certitudini care, prin chiar existența lor, le pun sub semnul întrebării credința: „Trist, Dumnezeu se uita la maldărul de hârtii

de la picioarele tronului său, semn că muritorii încă n-aveau încredere în forța cuvântului sau a gândului. (...) Se pare că muritorii aveau nevoie de o dovadă scrisă.

Unii ceruseră și o șampilă de la heruvimii ce-l slujeau cu credință”...

De tracasările pământenilor nu scapă însă nici alte figuri celeste ori opusele lor, fiindcă, spre exemplu, Sfântul Petru este reclamat la Dumnezeu pentru exigența exagerată care ar fi dus la golirea Raiului, în timp ce, prin compensație, în Iad, dracii nu mai fac față volumului de muncă, după o perioadă de stagnare, și acolo, a activității, astfel că Dumnezeu are de lucru nu glumă în vederea coordonării cât mai eficiente a mecanismului de funcționare a întregului, primindu-i în audiență pe cei prin care îl monitorizează, de pildă pe Belzebut, astfel că, la nivelul stilului, ludicul este o prezență constantă în unele texte.

Interferența, pe de altă parte, a realismului cu episoade create în descendența naturalismului, mărturisind atracția scriitorului pentru „felii de viață”, unde fuzionează obișnuitul cu aspecte ce frizează patologicul, constituie o altă latură a prozelor din cartea lui Gheorghe Andrei Neagu, în care, deși determinismul nu este prezent decât prin influențe ale mediului social, cu doar vagi referiri, la factorul ereditar, se etalează însă scene de o violență copleșitoare, mărturisind ca surse naturi umane anormale ce se defulează în momente prielnice, ducând la consecințe devastatoare pentru cei ce sunt în preajmă.

Imaginile sunt adesea de o cruzime greu de urmărit. Iată numai două dintre ele: o tânără hoată, care fură geamantanul unei bătrâne extrem de generoase, de umane, este spulberată de un tren, iar, pentru că bunurile furate și actele rămân intacte, soțul bătrânei este chemat să identifice victima și, cu puțin scapă cu viață din această încercare, pentru ca, ulterior, să-și găsească soția cu buna dispoziție care o caracterizează, ocupându-se la bucatărie de treburile casei; un păpușar atras în mrejele unei artiste de la același circ, surprins de soțul depășit de forța cu care femeia își găsește totdeauna refugiu sentimental în brațele altora, îl mutilează pe bărbat și, cum viața se scurge din el odată cu sângele năboind din organul amputat, criminalul îl îngroapă, cu păpușile lui cu tot, dar lasă vinovată să trăiască, fiindcă are nevoie de ea în spectacole, probabil mai ales în cel al vieții...

Finalul este, cel mai adesea, scurt, brusc, fără comentarii, lăsându-i cititorului această posibilitate și pe cea de a medita la o realitate din care au fost inspirate prozele, unde acțiunea forțelor răului și formele lui de manifestare sunt /par irepresibile.

ÎNȚELEPCIUNEA CUVINTELOR NEROSTITE

Germain DROOGENBROODT

Cum m-au inspirat poeziile lui Celan

Deși sunt născut în zona flamandă a Belgiei, unde limba oficială este olandeza, în tinerețe nu m-a fascinat în mod deosebit nici lirica flamandă, nici cea olandeză; mai degrabă m-am simțit atras de francezii Baudelaire, Verlaine, Rimbaud... și, chiar mai mult, de cea germană. Am început cu romanticii, trecând mai apoi la Hölderlin, Rilke, și mai departe, la poeții din Germania de Est, precum Peter Huchel și Reiner Kunze. Ulterior, la începutul anilor optzeci, am descoperit într-o revistă de literatură germană poezia Todesfuge (Fuga Morții) de Paul Celan.

Limbajul și stilul poeziei erau cu totul noi pentru mine și m-au impresionat nespuse. Poezia aceasta nu descrie în stil realist întâmplarea teribilă a uciderii evreilor de către naziști, ci lasă cititorului libertatea de a interpreta grozăvia faptelor. Ritmul, repetiția sintagmei „îl bem” conferă poeziei un plus de dramatism: Negrul lapte al zorilor/seara îl bem/ la amiază îl bem/ dimineața îl bem/ noaptea îl bem și bem (trad. Maria Banuș). În versiunea germană, cea originală, versurile rezonă parcă mai melodios, dar muzicalitatea poeziei nu reduce cu nimic groaza și dramatismul, ci dimpotrivă, o sporește.

Acel poem m-a îndemnat să caut să citesc mai multe poezii semnate de acel poet evreu, născut la fel ca Paul Antschel – numit uneori și Anczel - în anul 1920, la Cernăuți, în Bucovina, ținut care, la acea vreme, făcea parte din România, iar acum aparține Ucrainei. Părinții poetului au fost omorâți de naziști, internați într-un lagăr și condamnați la muncă silnică până în clipa desființării acestuia, în anul 1944.

Fuga Morții, compusă la București în 1945, este probabil poezia sa cea mai cunoscută, publicată pentru prima dată în revista română Contemporanul, la București, pe 2 iunie 1947, sub titlul „Tangoul morții”, în traducerea prietenului său bucureștean Petre Solomon. A fost inclusă în prima sa carte de poezie, intitulată Nisipul din urne, apărută la Viena în 1948, dar retrasă de autor din cauza numărului mare de erori de tipar.

Cea de-a doua carte a sa de poezie Mohn und Gedächtnis (Mac și memorie), publicată în 1952 în

Germania, la binecunoscuta Deutsche Verlags-Anstalt, includea Fuga Morții, cu titlul nou, dar și altele, precum Corona, Zähle die Mandeln (Numărat printre migdale) și alte poeme admirabile, aducând în spațiul poetic german un ton cu totul nou, supranumit modul de exprimare al „nespuselor” (n.t. negrăit, fără de glas, inexprimabil, din germanul Sprachlosigkeit și englezescul speechlessness).

Întreaga operă a lui Paul Celan vădește acest caracter profund: exprimă ceea ce nu poate fi spus, permițând cititorului să interpreteze și să dezlege el însuși sensurile tainice ale cuvintelor, lucruri care pot fi înțelese în mai multe feluri. Limbajul rămâne fundamental, personal, deși are de traversat propria perplexitate, întunericul, oroarea.

Paul Celan și-a petrecut o mare parte din viață la Paris, unde a activat inclusiv ca traducător. A tradus din operele lui Arthur Rimbaud, Guillaume Apollinaire, Henri Michaux, René Char, Emily Dickinson, Robert Frost, Shakespeare, dar și din opera unor poeți ruși, precum Alexander Blok, Ossip Mandelstam și alții.

„Multe dintre poeziile lui Celan, scrise în epoca mai târzie, pot fi percepute intuitiv, dar nu pot fi redactate în altă limbă, fără o cunoaștere prealabilă pe cât posibil profundă a surselor sale”, susține pe bună dreptate Michael Hamburger, care a tradus o amplă gamă din poeziile lui Celan, ulterior publicate în colecția Penguin Books

Eu însumi, de asemenea, am tradus câteva dintre poeziile lui Celan, dar limba sa este atât de personală, încât multe din poemele sale nu pot fi transpuse corect într-o altă limbă.

Celan a văzut moartea cu proprii săi ochi. Angoasa, întunericul și stigmatul morții l-au însoțit de-a lungul întregii vieți, fiind prezente în multe dintre poeziile sale, așa cum reiese din ultimele versuri ale unei poezii din volumul Mac și memorie, întâia sa colecție de poezii publicată în Germania: "Numără migdalele, / numără cea fost amar și treaz te-a ținut, / numără-mă pe mine printre ele... moartea te cuprinde în brațe, și-n trei ați pornit spre înserare. Poetul s-a sinucis, aruncându-se în Sena în aprilie 1970.

Cele nespuse: o sursă de inspirație

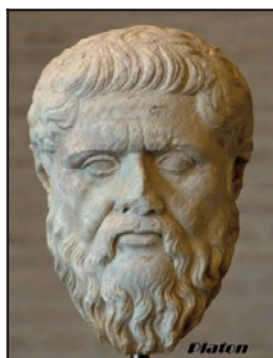
Primul meu volum de poezii, „Patruzeți la zid”, „Palpabilă absență” și „Știi țara? Meditații la Lacul Como”, considerat neo-romantic de către criticii literari, a fost scris sub ușoară influență a poezilor de expresie germană, dar,

→ Continuare în pag. 33

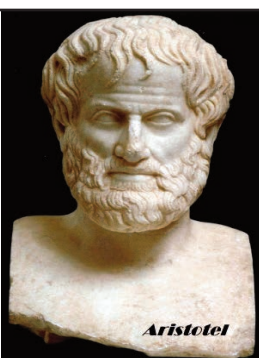
ULTIMELE DORINȚE ALE UNOR OAMENI CARE AU MARCAT ISTORIA ȘI CULTURA LUMII

Platon a decedat la Atena în anul 348 î.Hr.

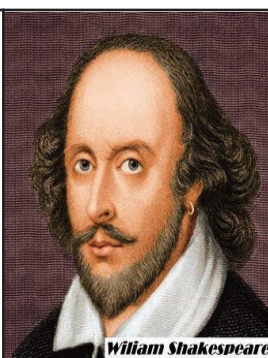
Ultima sa dorință a fost aceea să moară fără datorii. Platon a lăsat două terenuri din afara Atenei fiului său, Adimantes, care a mai primit și o serie de bijuterii, precum

Platon

Aristotel

William Shakespeare

și 300 de drahme sau monede de argint.

Dintre cei patru sclavi pe care-i avea, Platon a eliberat-o pe Diana, preferata sa.

El și-a încheiat testamentul cu faptul că părăsește această lume fără nicio datorie.

Aristotel a decedat la Chalcis, în Grecia, în anul 322 î.Hr.

Testamentul său prevedea ca trei prieteni să devină executorii averii sale, până când elevul său preferat, Nicanor, ajungea la vârsta la care se putea ocupa de aceste chestiuni.

El a cerut ca Nicanor să se căsătorească cu fiica lui, Pitia, când fata împlinea vârsta de 18 ani. „Aristotel a cerut ca cei doi să se ocupe de educația fiului său, Nicomachus, pe care îl avea cu cea de-a doua sa soție, Herpyllis, în viață în momentul morții lui”, arată Charles Panati în lucrarea „Cartea Sfârșiturilor. Aristotel i-a permis, prin testament, soției sale să se recăsătorească, dar cu un bărbat care să nu fie sub un rang social inferior. Herpyllis a primit o sută de monede de argint și serviciul pe viață a trei sclavi, pe lângă cel care îl deținea. Ea mai avea dreptul să locuiască în casa lor sau se putea retrage la casa părintească.

William Shakespeare a murit în anul 1616 în Stratford-on-Avon. Și-a scris testamentul pe data de 25 martie 1616, cu doar câteva săptămâni înainte de a înceta din viață. William Shakespeare a lăsat cea mai mare parte a averii

moștenitorilor de sex masculin din partea fiicei, Susanna. Printre bunuri se găsea și un pat. El a avut un fiu, dar acesta a murit la vârsta de 11 ani. „De asemenea, îi las soției mele cel de-al doilea pat al meu”, a fost dorința controversată a celebrului scriitor menționată în testament. În orice caz, văduva, Anne Hathaway, primea o treime din veniturile generate de averea lui Shakespeare. William Shakespeare a cerut ca în momentul întocmirii testamentului de față să fie nu doar doi martori, așa cum cerea legea, ci cinci. El a mai cerut ca pe piatra funerară să sculptat un fel de vers: „Binecuvântat acel ce aste pietre va cruța,/ Și blestemat acel ce oasele îmi va muta”. „Se crede că Shakespeare intenționa ca această amenințare să-i sperie pe jefuitorii de morminte, însă autoritatea cererii sale a împiedicat, de asemenea, și deschiderea mormântului pentru îngroparea trupului lui

Anne Hathaway, care a murit la șapte ani după soțul său”, arată scriitorul Charles Panati. Mormântul lui William Shakespeare nu a fost atins de nimeni.

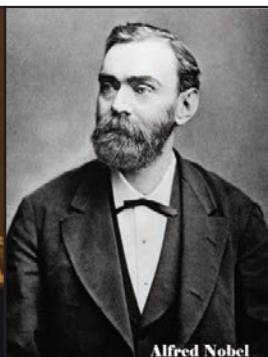
Petru I, țarul Rusiei a murit în anul 1752, la Sankt Petersburg, la vârsta de 52 de ani. A decedat ca urmare a unei infecții și a vezicii urinare dilatată, care trebuia drenată pe cale chirurgicală. Și-a dictat testamentul pentru că nu-l mai putea scrie: „Dumnezeu, din care noi toți ne tragem, îmi permite să privesc poporul rus ca pe unul chemat de azi înainte să domine toată Europa! Motivul pentru care gândesc astfel este că națiunile europene au atins în marea lor parte o fază de bătrânețe, aproape de imbecilitate, sau se apropie cu rapiditate de această fază; astfel este firesc ca ele să fie cucerite cu ușurință și în mod cert de un popor puternic, tânăr și viguros. Privesc invazia viitoare a țărilor răsăritene și apusene din nord ca pe o mișcare periodică, poruncită de Providență”. Ultime sale cuvinte scrise în testament arată cea mai mare dorință de dominație a țarului: „Am găsit Rusia un râuleț; îl las un râu; urmașii

Țarul Petru I

Napoleon Bonaparte

Alfred Nobel

mei îl vor transforma într-o mare întinsă, predestinată să fecundeze tărâmurile sărăcite ale Europei”.

Napoleon a încetat din viață în anul 1821, în insula Sfânta Elena, unde a fost exilat. A suferit de cancer la stomac și ficat. Primele manifestări au apărut în anul

1817. În anul 1821, imobilizat la pat, și-a dictat testamentul. „Doresc ca cenușa mea să odihnească pe malurile Senei, în mijlocul poporului francez pe care l-am iubit atât de mult”, este dorința cu care și-a început testamentul, dar care nu s-a împlinit, pentru că a ajuns celebru și cenușa i-a fost îngropată sub Domul Invalizilor.

În timpul exilului, soția sa se căsătorise chiar cu ofițerul austriac care avea misiunea să o păzească. Nu se știe dacă Napoleon a aflat. „Am fost mereu foarte mulțumit de iubita mea soție, Maria Luiza. Îi voi păstra până în ultima clipă cele mai tandre simțăminte”, a scris în testament. De asemenea, Napoleon îi cerea fiului, care era duce de Reichstadt în Viena să nu uite că s-a născut prinț francez și să nu fie un instrument al „triumviratului ce se opune națiunilor Europei”. Napoleon a cerut ca, înainte de a fi incinerat, capul să-i fie ras, iar părul să fie împărțit suitei

sale de pe insula Sfânta Elena.

Alfred Nobel a murit în anul 1896, la San Remo, în Italia. El a lăsat o mare parte din averea sa, de aproximativ nouă milioane de dolari, pentru acordarea premiilor care-i poartă numele. Prin testamentul său, a menționat doar cinci premii pentru fizică, chimie, fiziologie sau medicină, literatură și pace mondială. Al șaselea premiu, pentru economie, a fost instituit de către Banca Națională a Suediei. Nobel și-a scris testamentul cu un an înainte să moară. El a cerut ca acordarea premiilor să nu țină cont de naționalitatea candidatului. Primul premiu acordat din averea sa a fost în anul 1901 fizicianului german Wilhelm Roentgen, pentru descoperirea radiației X.

Propus de

Dr. Manuela-Anda-Radu Popescu

→ Continuare din pag. 31

după ce am călătorit în numeroase ocazii în Orientul Îndepărtat, descoperind și studiind filosofii asiatici, odată cu lansarea volumului „Drumul” („The Road”), pe care l-am scris în India și care a fost tradus în chineză prin TAO, lirica mea a înregistrat o mare schimbare, devenind mai filosofică. Taoistă, au decis chinezii, ZEN au i-au spus japonezii.

În timp ce poezia inspirată din natură are un caracter descriptiv, fiind influențată de peisaj, poezia filosofică este centrată pe o realitatea ce urmează a fi descoperită. Paul Celan a descris aceasta perfect: „Wirklichkeit ist nicht./Wirklichkeit will gesucht und gewonnen sein” (Realitatea nu este./ Realitatea se dorește căutată și câștigată)

Poetul spaniol José Ángel Valente, care la rândul său a tradus în spaniolă o serie de poezii de ale lui Celan, declara: „Ca multiplicator al sentimentelor, poemul depășește toate sentimentele posibile”. („As a multiplier of feelings the poem surpasses all possible feelings”. Fără îndoială, poeziile nu trebuie să i se dezvăluie cititorului în totalitate, depunându-se, ci ar trebui - așa cum este cazul poeziilor lui Celan - să conserve elementele constitutive definitorii ale lirismului: fascinația și enigma.

În orice caz, spre deosebire de Celan, eu încerc să scriu poezie aparent simplă, dar, în același timp, profundă. Totuși, evoluția de la stilul descriptiv la cel filosofic, în căutarea unei „noi realități”, necesită o minte liberă, și din acest motiv sunt obligat să mă desprind din contextul vieții cotidiene, „normale”, evadând într-un loc fără oameni sau factori perturbatori, cum ar fi gălăgia, televizorul, telefonul, lucruri care distrag spiritul, gândirea, inspirația: împiedicând cuvântul să-și afle calea spre a se așterne pe albul neîntinat al hârtiei în așteptare.

Din cauză că poezia lui Paul Celan permite acea marjă de libertate a interpretării personale, oriunde mă deplasez pentru a scrie port cu mine cărțile sale drept lectură de

căpătâi. Deși lirica mea este scrisă într-un stil diferit de cel al lui Celan, de-a lungul anilor s-au adunat unsprezece poezii care, într-un fel sau altul, fac referire la versurile sale. Poezia „Trâmbița nopții” (în traducere literală „Cornul nopții”, engl. "Nighthorn") dedicată lui Paul Celan, publicată în „Știi țara?” face trimitere la sinuciderea sa, la fel ca poezia „Așa cum se știe...” din „Convorbiri cu lumea de dincolo”.

Poezia „Spin ori trandafir” face referire la poezia sa *Mandorla* și la viața lui Celan, plină de evenimente dramatice, care i-au influențat puternic viața și poezia: asasinarea părinților, moartea primului său copil, la scurt timp de la naștere, relația complicată de dragoste cu poeta austriacă Ingeborg Bachmann și, nu în ultimul rând, acuzațiile de plagiat lansate împotriva sa de văduva poetului Yvan Goll, care s-au soldat cu o campanie de presă ce i-a provocat răni adânci, marcând psihicul lui Celan, afectând întreaga sa încredere în viață.

„Când buza de cuvinte-mi sângerează” face o trimitere clară la poeziile foarte personale ale lui Celan, în care abundă neologismele, cuvintele și expresiile ieșite din comun.

Poezia „Luceafăr”, printr-un vers din poezia lui Celan „O, floare a timpului”, mi-a inspirat titlul celei mai recente cărți de poezie proprie, „Efemera floare a timpului”, în timp ce poezia „Nu mă socoti migdal”, selectată din cel mai recent volum, nepublicat până la această oră, „Neliniștea cuvântului”, este un răspuns poetic la versurile lui Celan „Fă-mă amar, numără-mă printre migdale”. La fel este cazul poeziei „Mandorla”.

Discursurile derutante ale unor politicieni în legătură cu virusul Corona, soldate cu moartea a sute de mii de oameni, evocă amintirea nefastă a cuvântărilor demagogice ale lui Hitler și m-au inspirat la scrierea poemului „Fuga morții”, una dintre poeziile mele cele mai recente.

O FRÂNTURĂ DE PARADIS

Julia Henriette KAKUCS

Mă las alintată de unduirea valurilor. În mine trăiesc palmele tale mângâietoare, ce mă susțin deasupra unui abis neliniștit. Te simt atât de aproape de mine, încât abia îndrăznesc să-mi întredeschid ochii. Poate fi totul doar o iluzie?

Plutesc cu fața spre cerul înnorat. Privesc mișcarea lor maestuoasă. Albastrul răzbate uneori, în mod neașteptat, ca și acel gând senin, ce mă trezește din melancolia alunecării timpului colorat în cenușiu.

Wiesbaden are multe băi termale. În acest bazin, aflat pe Muntele Soarelui (Sonnenberg) și în care izvorul este răcit la 32°C, mă simt bine. Frumusețea parcului ce-l înconjoară se îmbină cu arhitectura modernă, luminoasă, a clădirii. Înot în culoarea albastră a unui cer reflectat, nuanță combinată cu reflexele verzi ale copacilor ce mă înconjoară. Mă simt integrată într-un tablou viu, în care mă ajung

șoaptele vântului. Frunzele sunt tivite deja cu ruginiul anotimpului ce se apropie. Aerul s-a răcorit brusc. Aburii conferă peisajului acvatic senzația irealului. Am impresia că înot în cer... Deasupra mea, săgetează papagali verzi, de culoarea neonului... Stop! Stop!

Să nu exagerăm, îmi spun și încerc să mă trezesc din reveria ce m-a cuprins. Mă ridic în picioare. Papagalii rămân. Zboară, într-un pâlci de 20 – 30 de păsări verzi, deasupra bazinului, prin parc, cu o viteză amețitoare. Scurt timp se opresc, odihnindu-se pe creanga unui copac din apropiere. Nu mai am nici o îndoială. Nu este o halucinație. Sunt păsări exotice, libere, ce zboară în Wiesbaden ... Sau am ajuns eu în Paradis?

Cu ajutorul computerului, mă trezesc acasă la realitate. Găsesc și fotografia păsărilor „mele”. Da, oricât de absurd mi se pare, la Wiesbaden trăiesc, în libertate, de zece ani de zile, 1300 de papagali, din specia Psittacula Eupatria. Au o lungime de aproximativ 40 cm, reușind să zboare cu o viteză ce atinge 70 km/oră. Se spune că specia a fost introdusă în Europa de Alexandru cel Mare.

După atâtea informații, mă simt ca după un duș cu apă rece. Am fost alungată din Paradis, dar, în suflet, voi păstra acea frântură din el, care îmi va înfrumuseța și în viitor visele...

Unde ești, România rotundă?

Sebastian DRĂGAN

Unde ești, România rotundă
Unde ești, patrie cu cerul vegheat
de privighetorile Raiului?
De-au smuls din tine carnea de
țărăni
și sângele albastru, clocotitor pe veci,
De-au supt toată vigoarea străbună,
De-au frânt și de rupt-au osul regesc
De-au ars și-au terfelit fecioria-ți de
zână,
Să nu ne lași, te rugăm, să nu pleci !

Unde ești, România, unde ți-s
apele curate și reci?
Unde-s pădurile toate ce-ți înveleau
bogăția pământului,
unde ți-e sufletul cântat de poezi?
Unde ești, România rotundă,
Plecăi-ai de-aici când primit-am cu
toții, arginții, treizeci?

Unde ți-s bărbății de neam și de țară,
Unde-s cei buni, cei curați și cei
drepti
Unde ți-e spada, coroana și scutul,
unde-i cuvântul cu care păzeai cerul
de harpii
și holda în rod, de scaieți ?

Unde te-ai dus, România rotundă
Unde s-au băjenit fii tăi,
spre ce rost fără de rost,
De ce-și plâng buncii nevăzuții
nepoți

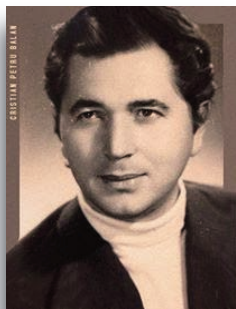
De ce mamele, pe alte meleaguri,
Poartă în inimi părăsiții copii și pe
tații necopți?

Te vreau înapoi, România,
rotundă-n hotare și cu spatele drept,
așa cum porni-ai din vremuri cu
soare,
așa cum Dumnezeu ni te-a așezat,
de-a pururi, în piept!

(Pictură de Gheorghe Tătărescu)

O CĂLĂTORIE IMAGINARĂ CARE NE ATRAGE

Cristian Petru BĂLAN

*(Adnotări pe marginea
eseului „O călătorie
imaginară” scris de Prof. Dr.
Nicholas Dima)*

Toți politicienii și intelectualii români de elită îl cunosc pe Prof. Dr. Nicholas Dima, nu numai ca unul din principalii realizatori ai emisiunilor românești de la Radio Vocea Americii, dar și ca profesor universitar american specialist în geografie, geopolitică și studii internaționale. De asemenea, este cunoscut și ca un prolific scriitor și autor al mai multor cărți și studii publicate în limba engleză, în Statele Unite, precum și în limba română, semnate ca Nicolae Dima. Sunt lucrări deosebit de informative și de mare valoare pentru specialiști. Îmi permit să amintesc doar câteva titluri, din cele mai cunoscute: „Horn of Africa: Culture, Religion and Politics”; „Geopolitics”; „A Journey to the Omo Region of Ethiopia”; „The Mankind Quarterly, Winter 2007”; „The United States and the War on Terrorism since 9/11.2001” „NAFTA and the Perspectives of a North American Community - SFPPR”; „NAFTA and the Perspectives of a North American Community - SFPPR”; „Is a Russo-Ukrainian Conflict Imminent? - SFPPR”; „Moldova between Russia and Romania - SFPPR”; „University Education in Eastern Europe: The Case of Geography” Journal of Geography, May 1978 - etc., etc.

Dintre lucrările scrise în limba română, studiul „O călătorie imaginară” (Gânduri și preocupări între știință și conștiință) este printre cele mai interesante debateri cu care cititorii români iau contact, fiindcă aduce informații cu totul noi, cu tente nu atât filosofice cât, mai ales, științifice, referitoare la domeniul metafizicii și al fizicii cuantice. Autorul este preocupat să analizeze în profunzime aceste probleme și să ni le explice în termeni concentrați, expunându-ni-le așa cum le-a înțeles el însuși la un moment dat. „Potrivit cercetărilor, spune profesorul Nicholas Dima, realitatea cuantică constă din energie vibrantă, care la anumite frecvențe se transformă în materie. Tot la nivel cuantic, materia se schimbă permanent și se retransformă în energie. În

cadru acestei refaceri și prefaceri se petrece însă o mare enigmă. Fiecare transformare păstrează informația trecerii de la energie la materie și de la materie înapoi la energie.”

Reversibilitatea materiei fusese deja bănuită de autor și s-a bucurat că ceea ce bănuise înainte, un grup de oameni de știință, prin cercetări și analize complexe, au demonstrat că este un fapt real. Aceștia, după cum ne explică profesorul Dima, au descoperit că „fiecare transformare păstrează informația trecerii de la energie la materie și de la materie înapoi la energie. Dacă la nivel cuantic materia se transformă în energie, la nivel cosmic, atât materia cât și energia, sunt înghițite în final de sorburi cosmice sau aspiratoare cerești.” Transformările de genul acesta devin implicite și o cale de recuperare a iluminării conștiinței, fiind o apropiere de dimensiuni transcendente necunoscute, iar omul atins de iluminare intră în această dimensiune și se adaugă procesului de salvare.

În filosofia creștină, dar nu numai, se atrage totdeauna atenție că forțele binelui sunt într-o continuă luptă cu forțele demonice ale răului. Ele nu trebuie subestimate. „În cercurile dantești, ne avertizează studiul autorului, diavolul este implantat într-un bloc infinit de gheata și condamnat în eternitate să zacă acolo inert. Dar va exista un moment în timp, când procesul trebuie terminat, cei salvați fiind admiși în imperiul luminii, iar cei răi aruncați în hăul nimicului pentru vecie. A doua venire! Pe scurt, eu tind să ader la aceasta explicație.” Afirmatia autorului este pe deplin credibilă, mai ales că ea vine și din partea unor nume cu rezonanță: Blavatzki, Gurgie, Ouspenski, Kabala, Urantzia, Capra, Dante și a multor alți nume mari, pentru că este văzută ca pe singura aserțiune capabilă să reconcilieze toate paradoxurile existenței...

Autorul studiului citat de noi este într-un tot de acord cu teoriile celor amintiți, dar, în plus, încearcă să le completeze cu unele adăugiri care concurează cu cele existente. Se știe că fiecare atom din acest univers este caracterizat de o vibrație a electronilor pe orbită și cu cât vibrația este mai înaltă (deci, cu amplitudini și frecvențe mari), cu atât atomul respectiv este mai încărcat cu energie pozitivă sau negativă. Este un adevăr stabilit după ce s-a cercetat amănunțit tabloul elementelor lui Mendeleev. Astfel, în natură, s-a descoperit că atomul de hidrogen are cea mai simplă structură, acest gaz fiind absolut predominant în cosmos (stele, galaxii etc), constituentele respective fiind surse infinite de energie.

Aceasta o știm cu toții, iar profesorul Dima ne declară că este convins că și ființa omenească, o entitate plină de forțe cosmice concentrate, vine spontan să completeze marea energie din univers cu propria-i energie, cea umană, și adaugă: „Asceza, dialogul cu

Dumnezeu (în gând), emoția puternică (pozitivă sau negativă) pot, de asemenea, crea, modifica, pot limita sau amplifica diferite frecvențe, permițând omului să aibă acces (limitat desigur) la vibrația universală (energia universală, unii îi spun inițială, fundamentală etc.) care este, de fapt, Dumnezeu. De ce? Pentru că toate au fost create prin această energie care vibrează continuu, adică toate au fost create de Dumnezeu, și uite așa, știința va ajunge într-un final să demonstreze științific, indubitabil, tot ceea ce spune religia într-un mod literar, prin parabole. Biblia conține numai și numai adevăruri, iar problema este cum sunt spuse aceste adevăruri.”

Prin aceste rânduri, cititorul capătă ideea organicității substanțiale a unor surse considerate esoterice. Este o rapidă traversare a spațiului imaginar transcendental, fiind un concentrat proces de inteliecție a fenomenelor fizice percepute de mintea umană. Este o percepție candidă, filtrată și rafinată prin lecturi mai vechi sau mai noi, ceea ce deschide o perspectivă asupra realului cosmic și terestru. Trebuie menționat și răspunsul cum și în ce fel se înrudește fizica cu metafizica, în convingerea că ar exista o asemenea înrudire, de vreme ce în natură nimic nu pare să existe degeaba. Peste toate însă efectul maxim îl are entropia, fiind evident că ea afectează dintotdeauna întreaga existență, fără excepție, și dacă Creatorul suprem nu ar lua măsuri, atunci universul se va termina într-o uniformitate „infinită și rece, lipsită de orice șansă”, dar Creatorul se folosește de entropie și de energiile aferente, prin crearea unui sistem cosmic de reciclare continuă în care omul reprezintă ultima verigă - și de aici necesitatea de apariție a binelui și răului, a legilor contrariului, binele contribuind la evoluție, răul la involuție (o involuție care, totuși, poate crea ambiția de a rezista și de a lupta pentru a recuceri binele), de unde - citându-l din nou pe autor - conchidem: „trebuie ca balanța între bine și rău să tindă firesc înspre bine.” Altminteri, în final, răul ar duce la moartea definitivă, la neant entropic. Echilibrarea și evoluția spre bine se face prin reciclări cosmice și reciclări derivate din domeniul aparent redus al microcosmosului. Ceea ce analiza profesorului Nicholas Dima aduce nou este asocierea fenomenului descris cu existența așa numitelor „black holl”-urilor cosmice (a găurilor negre). „Găurile negre reprezintă porți speciale pentru astfel de reciclări, (...) Găurile negre au putere numai asupra entităților de masă, deci supuse atracției gravitaționale. Spiritul și informația, neavând masă, probabil nu-i afectată, astfel informația să poată crește până la autorealizare, adică până la extinderea conștiinței în întregul Univers. Omul atins de iluminare intră în această dimensiune și adaugă procesului de salvare”. Revenind la sintagmele de „găuri negre” sau de „găuri cerești/sorburile cerești”, amintite

înainte, profesorul Dima crede că aceste expresii încetățenite au fost neinspirat traduse cu asemenea denumiri insuficiente și nepotrivite în limba română, deoarece, în realitate, ele nu sunt „găuri”, ci niște mărețe portaluri. El subliniază aceste definiții cu și mai multe detalii: „Inițial, astrofizicienii au crezut că în urma absorbirii materiei și energiei de către marile sorburile se pierde totul, inclusiv informația. Într-un sorb negru s-ar pierde deci și scânteia divină din noi împreună cu întreaga noastră zestre spirituală. Acest lucru ar crea însă un paradox și ar contrazice legile fizicii, potrivit cărora în natură nimic nu se pierde. Eu cred că aspiratoarele cerești reprezintă mașinile divine prin care o forță supremă reciclează materia și energia păstrând însă informația și odată cu ea tot ceea ce reprezintă Eul fiecăruia dintre noi. În această ipoteză și în cazul omului, informația de care vorbesc fizicienii este însăși conștiința noastră. Scânteia divină sădită de Dumnezeu în noi se păstrează. Recunosc că recurg la un salt pe care nu-l pot dovedi. Spre surpriza mea însă, tot știința vine cu o nouă ipoteză: Sorburile cerești nu sunt numai negre și reci; ele sunt și fierbinți (Warm holes) și, prin noua interpretare, ele au capacitatea de a păstra informația. Conștiința și zestre noastră spirituală sunt probabil doar triate și reciclate într-o altă dimensiune. În ce privește conștiința, lucrurile se complică. Unii gânditori susțin că realitatea imaginată de cele mai noi cercetări științifice există doar în conștiința noastră. (ca o hologramă, n.n).”

Firește, cercetările științifice din acest domeniu nu se vor opri aici, deoarece mai sunt multe detalii de lămurit și ne mândrim că o serie de cercetători și savanți români sunt implicați în asemenea studii complexe și necesare. Avem deja câteva nume de specialiști din țara noastră recunoscuți în lumea întreagă pentru descoperirile lor.

„Călătoria imaginară” a Prof. Dr. Nicholas Dima se încheie splendid cu aceste frumoase cuvinte: „*Toți suntem în vizită în acest moment și loc. Suntem doar în trecere. Am venit să observăm, să învățăm, să creștem, să iubim și să ne întoarcem acasă...*”. Închei cu mărturisirea că o asemenea călătorie imaginară, chiar succintă cum a fost concepută, este o potecă luminoasă a cunoașterii de noi înșine care are derivații absolute spre alte multiple căi universale a căror existență nu mai poate fi respinsă. Ea ne sugerează să pornim încrezători în căutarea lor.

SĂRBĂTORI ÎN LUMINĂ „CHRISTOS SE NAȘTE”

Tablou sinoptic

Melania RUSU
CARAGIOIU

Colind

Cad din ceru-acoperit
Fulgi de argint zimțuit
Peste mărul plin de stele
Al copilăriei mele...

Astăzi s-a născut un rege
Undeva, la Betleem.
S-a promis de mult... o lege;

„Unde-i Pruncul? Să-L vedem!”

Cântă zarea în surdina:
Trâmbițe, îngeri, colind,
Steaua se scalda-n lumină,
Magii se grăbesc venind...

Vin păstorie să se-nchine
Fiului cel din Vecie:
„Doamne, Te primim pe Tine!
„Voia Tatălui să fie!”

Colind, colind

Colind lumea peste zări,
Colind, colind,
Peste zări și peste mări,
Colind, colind.
Pe jos, spre Ierusalim,
Colind, colind,
Pruncul Isus să-L slăvim,
Colind, colind.

Iar sună și iar răsună,
Colind, colind,
Aducând vestea cea bună,

Colind, colind.
Îngerășii se închină,
Colind, colind,
Către a lumii lumină
Colind, colind.

Chiar dacă drumul e greu,
Colind, colind,
La locul sfânt Betleem,
Colind, colind,
Te caut, Isus al meu!
Colind, colind.

Daruri de la Moș Crăciun

Văl de noapte, boltă-albastră;
„- Bate cineva-n fereastră?”

Haina lunii, peruzea,
Scutură câte o stea,
O podoabă pentru pomul
Răsărit din strat de nea.

Sar copiii să deschidă,
În larg, ușa de la tindă...

Iată-n scâlpiri de lumină,
Sania de daruri plină,
Nu știe-ncotro s-apuce...
Drumul spre copii o duce!

Moș Crăciun blăjin, sosește...
Moș Crăciun bătrân și drag!

Sania se odihnește,
Iepurașii sar pe prag,

Sacul mare se deșartă,
Moșul fericit zâmbește

A sosit iar Moș Crăciun

S-a oprit acum în prag!
Este Moș Crăciun cel drag!

Sănioara cea preaplină
Se descarcă-n noaptea lină.
Încadrată-n cornul lunii
Pentru toți copiii lumii

Pretutindeni sunt copii
Și brazi plin de jucării.

Sania se odihnește
Apoi grăbită pornește
În pasul de ren sprințar
Să împartă daruri iar...

Doamne, învață-mă

Doamne, învață-mă să fac o icoană,
Să o împodobesc cu mărgăritare,
Tămâie, credință și lacrimi bune.

Doamne, învață-mă să fac o icoană
A inimii tale sfinte,
Să o împodobesc cu purpură,
Credință, speranță și iubire.

Doamne, învață-mă să fac o icoană
Să o împodobesc cu Maica Ta Sfântă,
binecuvântându-ne
și rugându-se pentru noi,
Și să o împrejmuiesc cu sfinte rozare și
rugi.

Iisuse, Doamne, învață-mă să fac o
icoană
Cu apostolii prosternați în rugăciune
Și cu sfintele femei purtând candelă
aprinse.

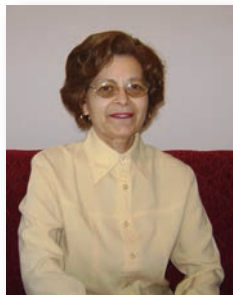
Doamne, Iisuse învață-mă să propag
voia Ta,
Să fie în sânul Bisericii Tale unire și
pace!

M-am întâlnit cu iarna

M-am întâlnit cu iarna,
Cu febra sărbătorilor,
Cu gâlceava copiilor cu obraji de jar,
Am întâlnit colindătorii,
Apoi la momentul mistic am
îngenunchiat puțin,
Am primit daruri de la Moș Crăciun,
Am tostat cu Moș Crăciun un pahar
de limonadă, un spumos de toamnă și unul
mai amărui,
Apoi am devenit un pic în voia bună
Și ne-a cuprins o explozie de veselie,
Bunicii s-au încălzit și au luat
curvântul,
Iar o altă bunică, de un secol, ne-a dat
o rețetă de covrigei.

Memorialistul Ioan Grigorescu

Livia Ciupercă

Cu certitudine, una dintre figurile de reporter foarte cunoscute și îndrăgite este Ioan Grigorescu (1930-2011). Numele său rămâne proiectat cu litere de aur în istoria Televiziunii Române, în primul și în primul rând, prin cele 400 de episoade, „Spectacolul lumii”,

precum și multe alte filme documentare sau reportaje tv.

Cititorul român însă are șansa de a-l regăsi și ca scriitor (nuvelist, istoric de artă, reporter). Iată că, de foarte curând, prin grija fiului său, Jon Grieg, și a doamnei Cornelia Rădulescu, ni se dezvăluie un Ioan Grigorescu – în postura de memorialist. Un memorialist – în primul rând învâluit în hlamidă de diplomat, binecunoscută fiind activitatea domniei-sale de ambasador extraordinar și plenipotențiar al României în Polonia, în perioada 1993-1998.

Și iată că, în acest rol, autorul dezvoltă teme și motive de interes general. Iar nu de puține ori, își permite să fie chiar ironic. Din multitudinea de exemplificări, aș alege, mai mult ca oricare (nu vă mirați!), o constatare deloc de neglijat, cea care vizează – adresarea și salutul. Reflectați și dvs.! Câtă diferență între adresarea noastră către Mântuitorul Lumii (Doamne, te rog...) vizavi de „tovărășescul” practicat de diplomații „de carieră” (Excelență, vă rog...), adică, noi, pământeni de rând, indiferent de înveșmântarea noastră interioară sau exterioară! În fond, aceștia suntem noi, mai presus decât puterea supremă!

Ei bine, iubitorul de cunoaștere și de investigație Ioan Grigorescu nu s-a mulțumit să se plimbe doar cu degetele pe hartă, ci a străbătut lumea aceasta, cu setea omului dornic de a descoperi necunoscutul, oferindu-l în imagini, într-o bogată paletă interpretativă, elevată și de neuitat. De aceea și afirmă că soarta sa a fost mult „mai călătoare” decât propria-i voință. Chiar satisfăcut, deși, ține să precizeze, cea mai „pasionantă călătorie” va fi fost cea din interiorul ființei sale. Iar referirea la Ludovico Ariosto nu este deloc întâmplătoare, pentru că a descoperit similitudini izbitoare:

„Teribil îmi place să mă plimb pe hartă, fără să mă clintesc din casă”. Însă „soarta a fost mai înțeleaptă”. O dovedesc toate ale sale seriale tv., în număr impresionant. Iar dacă s-a simțit vreodată frustrat de acest drept, comparația cu eroul din Orlando furiosul, pare logică! De altfel, nici nu ni-l putem imagina pe acest om extrem de perspicace, decât cu aparatul de filmat sub braț! Posibil, că și acolo, în zările nemuririi, asemenea!

Ioan Grigorescu a lăsat posterității imagini și gânduri memorabile, constatări și aprecieri filtrate inteligent, esențe de gândire, pe baza unor experiențe, de cele mai multe ori, unice, greu de cuprins în viața unui om obișnuit. Așa se face că invitația de a medita atotcuprinzător asupra vreunei constatări rupte din cotidian (precum, „tăcerea rațiunii dezleagă limbile monștrilor”) – devine sentință amintitoare de Glossa eminesciană.

În adevăr, amintirile se cer filtrate, pentru a lăsa posterității esența. Notațiile cuprinse în ediția Jurnal nediplomatic (Editura Corint Books, 2019) însumează perioada 4 ianuarie 1998 – 27 noiembrie 2001. Și totul roiește în jurul acumulărilor din perioada poloneză – și până în clipa în care neobositul călător simte că a sosit momentul regăsirii cu sinele.

Iată-ne, de această dată, nu în fața unui simplu Jurnal, ci în fața omului Ioan Grigorescu. Un traiect fixat de o decizie interioară, un zbor al cunoașterii. Așa se face că devenim martorii (tăcuți și uimiți) unui traiect, așa cum i-a plăcut dintotdeauna: o călătorie dinspre interiorul sufletului său – înspre cunoașterea cea mare, dătătoare de înțelepciune.

Cu certitudine, cititorul acestui Jurnal are șansa de a traversa o lume de întâmplări memorabile, încrustații prin labirintul „spectacol” al mediului diplomatic polonez (și nu numai) – și până în clipa în care, cei dragi, trezesc în ființa sa acel „prezent” al eternului.

Pline de substanță rămân reflecțiile desprinde din contactul cu realitatea și până la cele transmise de diferite personalități pe care le-a cunoscut, cu precădere. O desprindere care s-a produs tot așa cum a început, „fără iluzii”, „cu ușurință”, cu degajare, dar și cu un vizibil, regret, pentru „timpul” irosit (p. 167), în „<stilata> noastră diplomație” (p. 172). Și, poate, cea mai dură dintre toate

consemnările perioadei amintite, o regăsim în consemnarea, datată, „15 martie 1999”.

E drept, nu de puține ori, autorul s-a confruntat cu prostia, dar, mai grav, bănuim, e să te confrunți cu modestia împlănită în pene cenușii de vrabie! Astfel ar putea fi percepută și înțelegerea stărilor „de frică” și „de necesitate” sau „fascinația mitologiei negative născute din marea aventură a național-socialismului” românesc – și nu numai,

Recunoaștem multe pagini presărate de filtrul unei emoții ancestrale. M-aș referi, întâi și-ntâi la evocarea unei frânturi din existența familiei Lech și Danuta Walesa. Și cât de mult contează determinarea. Memorabilă afirmație: „Simțeam o puternică liniște interioară, care îmi venea din convingerea că am făcut ceea ce trebuia să facem și că tot ceea ce avea să se întâmple era de neevitat” (p. 23). Asemenea, de neuitat, acea „săptămână a patimilor” unui bun prieten, profesorul Mikolaj Kozakiewicz, aflat într-un stadiu avansat de cancer! Pentru memorialistul Ioan Grigorescu durerea ia proporții, gândind la fratele său, Tudor.

Ochiul său scrutează timpul, gândind la pasajele dedicate, să zicem, doamnei Madeleine Albright – „cea mai mediatizată figură feminină de pe întreaga planetă”, la un moment dat (p. 45-46); referirile la „topenia” unor politicieni de-ai noștri (cu precădere, la perioada anilor 1998); „boala telespectatorului român” care „poartă un nume” ce „sună ca un diagnostic: talk-show” (p. 50); imaginea „drobului de sare” românesc (p. 201-202); despre „orgoliu” și „megalomanie” (p. 204) etc. Și cum precauția se dovedește legământ al păcii interioare, „diplomatul” Ioan Grigorescu apelează și la inițiale... pentru a nu leza imaginea vreunei persoane importante.

Acestora, s-ar cuveni amintite, unele comparații zguduitoare, precum: „criza rusească”, „mai puțin catastrofală” decât „degringolada bucureșteană” (p. 57); „<țărănia poloneză> – blocarea șoselelor de către micii fermieri sărăciți” care amintesc de „autorii <mineriadelor noastre>” (p. 198); tragedia din 11 septembrie 2011 – pe aceeași lungime de undă cu „schimbul valutar” din țara noastră (p. 329) – și exemplele pot continua, impresionant!

Și cum rolul lui Ioan Grigorescu s-a dorit de observator obiectiv, confrății cei foarte tineri (fără a îndrăzni și, „necopti”) ce trebăluiesc în acest veac, ar putea reflecta la multele secvențe de Jurnal ale maestrului, dar și la constatarea unui decan de vârstă al ziariștilor polonezi care spunea, cam așa: „Deosebirea între un ziarist bun și unul prost constă în aceea că ziaristul prost scrie ce știe, iar ziaristul bun știe ce scrie!” (p. 204).

Personal, am fost plăcut impresionată să constat

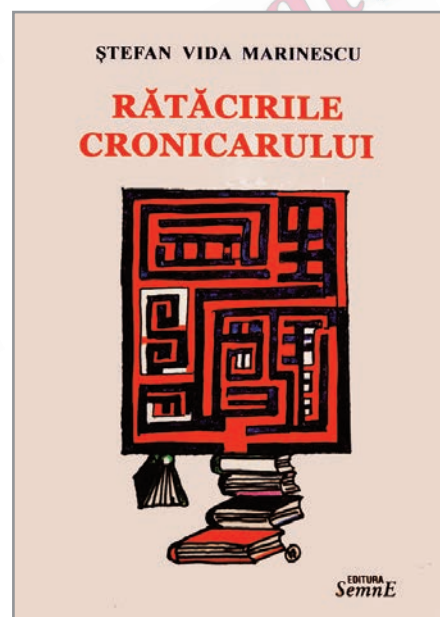
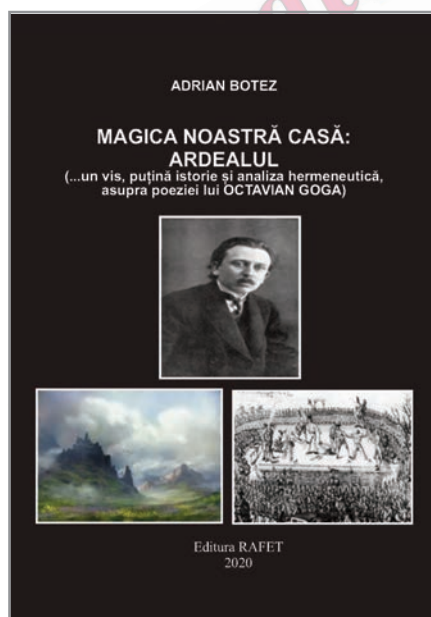
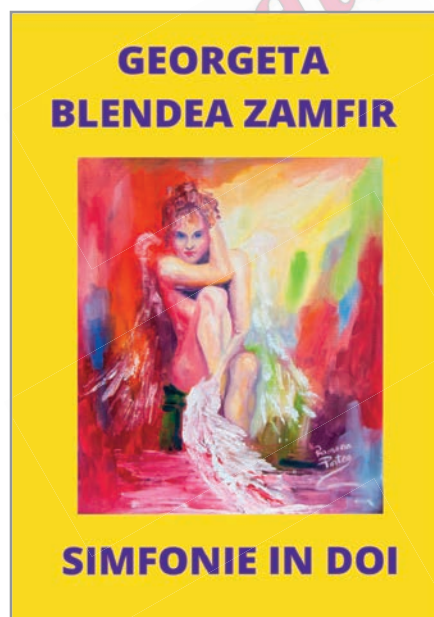
cât de puțin cunosc despre românii care s-au afirmat în lumea asta mare. Iar un nume demn de reținut, este Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994), matematician și economist american de origine română, considerat părintele teoriei bioeconomice. Da, referirile la această figură proeminentă a economiei mondiale, îl determină pe memorialist să constate, cu tristețe, că românii (cei cu responsabilitate în domeniu, firește) nu i-au ascultat sfatul privind „redresarea economiei naționale”. Și-aș adăuga, parcă de sfaturile profesorului Anghel Rugină (1913-2008) a vrut să asculte cineva?!

În mod cert, omul Ioan Grigorescu se simte lezată de lipsa de respect al celor din jurul său. Îl doare pasivitatea. Și doar o singură exemplificare și pare suficientă pentru a înțelege că a fost un artist cu suflet nobil. Și nu putem nega. Uităm prea repede de figuri reprezentative ale culturii românești (30 aprilie 1999). Începe să-l doară că timpul-i nemilos: „încep să am tot mai mulți prieteni sub pământ decât pe pământ” (21 iunie 1999)!...

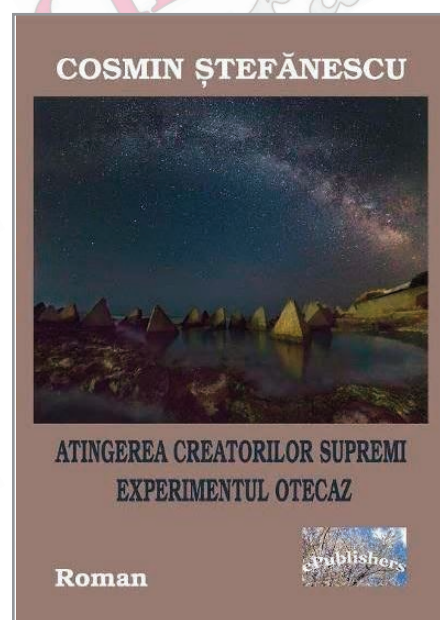
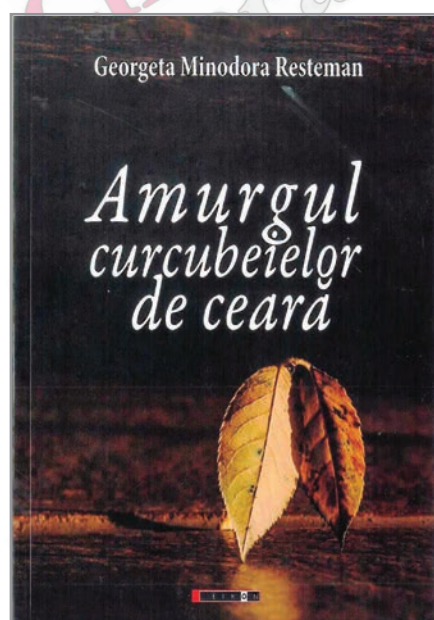
Deși activitatea sa de diplomat s-a încheiat, relațiile de colegialitate, chiar de prietenie cu oficiali polonezi (și nu numai) s-au menținut, fără restricții, și în anii ce vor urma, până în ultima clipă a vieții sale. În fond, ceea ce dăinuie și va dăinui este doar prietenia. Niciun organism militar-strategic nu va avea sorți de izbândă în fața unui dialog amical, când se pot topi și modela multe divergențe de opinie.

Acesta este, în mod sigur, mesajul pe care îl transmite consemnarea datată „7 ianuarie 1998”. Da, acesta este, în fond, și mesajul pe care-l transmite acest jurnal. Iar până în clipa când vom avea fericirea unor alte pagini inedite, gândind la perioada 2002 – 2011, să reținem că prin seriile tv. și prin paginile sale tipărite, Ioan Grigorescu s-a dăruit dăruind frumosul, cu iubire pentru semenii, în aeternum! Impresionează, deopotrivă, pulsatile emoționale, la despărțirea de o persoană dragă.

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Curajos esti atunci când poți depăși orice limită care ți se impune”